

VOORTGANGSRAPPORTAGE II 2017

Gemeente Groningen

INHOUDSOPGAVE

VOORTGANGSRAPPORTAGE II 2017	1
INHOUDSOPGAVE	2
INLEIDING	3
SAMENVATTING	4
PROGRAMMA'S	10
Programma 1: Werk en Inkomen	10
Programma 2: Economie en werkgelegenheid	18
Programma 3: Onderwijs	20
Programma 4: Welzijn, gezondheid, zorg	22
Programma 5: Sport en bewegen	26
Programma 6: Cultuur	28
Programma 7: Verkeer	30
Programma 8: Wonen	35
Programma 9: Onderhoud & beheer openbare ruimte	38
Programma 10: Veiligheid	40
Programma 11: Stadhuis en Stadjer	41
Programma 12: College, Raad en gebiedsgericht werken	42
Programma 13: Algemene inkomsten en post onvoorzien	44
Programma 14: Overhead en ondersteuning organisatie	46
PARAGRAFEN	48
Paragraaf 1: Integraal gebiedsgericht werken	48
Paragraaf 2: Duurzaamheid	48
Paragraaf 9: Bedrijfsvoering	48
Slot en nacalculaties	50
Geconstateerde onrechtmatigheden en voortgang IC-plan	51
Voortgang van onderzoeken doeltreffendheid en doelmatigheid	51
Update van risico's en ontwikkelingen	52
OVERIGE AANDACHTSPUNTEN	53
Aanbevelingen rekenkamercommissie	53
Aanbevelingen van de accountant	54
Aanbevelingen ombudsman	55
Personeel	57
Eerder gedane toezeggingen	59
BEZUINIGINGEN	60

INLEIDING

In deze tweede voortgangsrapportage van 2017 informeren wij u over de voortgang van de begroting en geven wij een prognose van het resultaat over 2017. De verwachtingen zijn gebaseerd op de voortgang over het eerste half jaar van 2017 en de ontwikkelingen tot medio september.

De voortgangsrapportage heeft de functie van (bij)sturingsinstrument en het verstrekken van volledige, juiste en actuele informatie over de stand van zaken en voortgang van de begroting. Rapportage vindt in basis plaats over afwijkingen in de uitvoering van de beleidsdoelen. Deze tweede voortgangsrapportage is de laatste rapportage van het boekjaar 2017. Voor uw raad is voorliggende prognose een indicatie van het resultaat dat bij de gemeenterekening 2017 behaald wordt. We zullen straks bij de gemeenterekening 2017, ten behoeve van de beoordeling van de voorspelbaarheid van ons (financiële) resultaat, de werkelijke realisatie vergelijken met de resultaten in deze rapportage.

Leeswijzer

De voortgangsrapportage begint met een samenvatting. In hoofdstuk één worden de verwachte afwijkingen per programma weergegeven. In de hoofdstuk twee gaan we in op de stand van zaken rondom de paragrafen Integraal Gebiedsgericht Werken, Duurzaamheid en Bedrijfsvoering.

In hoofdstuk drie geven we de stand van zaken over de aanbevelingen van de rekenkamer en de accountant, personeel en eerder gedane toezeggingen. In hoofdstuk vier geven we de stand van zaken weer van de bezuinigingen. En tot slot vindt u in de bijlage de sleutelrapportage.

De afwijkingen in de uitvoering van beleidsdoelen lichten we toe en geven we aan door kleuren (stoplichtenrapportage). **Geel** betekent dat voor het behalen van de doelstelling bijsturing noodzakelijk is. **Rood** betekent dat het halen van de doelstelling vermoedelijk niet mogelijk is. De gerealiseerde doelstellingen worden hier niet gemeld. Daarnaast geven wij een toelichting op de verwachte financiële afwijkingen vanaf 250 duizend euro en op bestuurlijk relevante afwijkingen. Dit betekent dat niet bij alle programma's toelichtingen zijn opgenomen.

SAMENVATTING

In dit hoofdstuk geven we een samenvatting van de financiële prognose 2017 in deze voortgangsrapportage, inclusief de prognoses per programma. We gaan daarbij in op de besteedbaarheid van deze prognose. Tevens melden we een aantal onzekerheden en ontwikkelingen ten aanzien van de prognose. Aan het slot van dit hoofdstuk wordt een overzicht met specificatie op onderdelen van de prognose vermeld.

Prognose besteedbaar resultaat bedraagt 3,7 miljoen euro nadelig

De prognose van het resultaat voor bestemming over 2017 bedraagt 1,5 miljoen euro nadelig. Bij deze prognose is de besteedbaarheid van belang. Onder het besteedbare resultaat verstaan wij het resultaat dat overblijft na aftrek van de bestemmingsvoorstellen conform het kader 'Op te nemen bestemmingsvoorstellen rekening'. Na aftrek van alle bestemmingen volgens het kader, blijft er een resultaat over van 3,7 miljoen euro nadelig. De prognose is in eerste instantie gebaseerd op de realisatie tot met mei 2017. Hierover is voor de zomervakantie uitvraag gedaan in de organisatie. In de zomervakantie is gevraagd om de realisatie t/m juni te beoordelen op eventuele aanpassingen op de prognose. Tenslotte zijn de ontwikkelingen tot medio september 2017 gevolgd.

De onderverdeling in het resultaat ziet er als volgt uit:

PROGNOSE 2017 (x 1.000 euro)	VGR	VGR	Verschil
	2017-I	2017-II	
Prognose resultaat	-2.142	-1.492	650
Niet vrij besteedbare bestemmingen	-1.322	-2.219	-897
Besteedbaar resultaat	-3.464	-3.711	-247

Toelichting op de prognose

De grootste afwijkingen in de prognose ten opzichte van de begroting zitten in 1. Vernieuwing Sociaal Domein, 2. BUIG, 3. Gemeentefonds, 4. Kapitaallasten en 5. Extra beleid.

1. Vernieuwing Sociaal Domein (N 8,9 miljoen euro) – Programma 4. Welzijn, gezondheid en zorg

Bij diverse onderdelen binnen VSD worden tekorten verwacht ten opzichte van de begroting. Er is een reserve VSD ingesteld om tekorten op te vangen. Deze reserve is nihil na verwerking van begrote toevoegingen en onttrekkingen uit begroting 2017, waardoor negatieve resultaten binnen VSD direct leiden tot een resultaatteffect. De belangrijkste afwijkingen binnen VSD zijn:

1.1 WMO (N 4,2 miljoen euro)

Voor de ZIN 18+ verwachten we een stijging van de indicatiewaarde naar ruim 30 miljoen euro. De indicatiewaarde is de toegekende zorg vermenigvuldigd met het tarief van de betreffende zorgvorm. Bij toepassing van het stabiele verzilveringspercentage van 68% leidt dit tot een tekort op de ZIN18+ van 3,9 miljoen euro. Het verzilveringspercentage is het percentage dat uitdrukt in welke mate de geïndiceerde zorg daadwerkelijk verleend is.

Over de gehele linie zien we een daling van de kosten voor Persoonsgebonden Budgetten (PGB's). De verwachte kostendaling bij de PGB 18+ bedraagt 0,6 miljoen euro. Daarnaast hebben we via de meicirculaire extra middelen van 0,7 miljoen euro voor WMO ZIN ontvangen.

We hebben de prognose bijgesteld omdat we bij de berekening van het beschikbaar budget WMO ZIN voor 2017 middelen dubbel hebben meegenomen. Dit levert een nadelig effect op van 1,9 miljoen euro.

We voorzien structureel lagere kosten voor de algemene voorziening huishoudelijke hulp van 0,7 miljoen euro. Overige kleinere verschillen tellen op tot een saldo van 0,4 miljoen euro nadelig.

1.2 Jeugd (N 4,1 miljoen euro)

Op grond van de actuele prognose verwachten wij een nadelig effect van 4,1 miljoen euro. In 2017 ontvangen we een lagere integratie-uitkering als regio. Tegelijkertijd verwachten we dat de PGB kosten jeugd voor Groningen verder zullen dalen dan in 2016. Dit betekent dat we verwachten, door rekening te houden met substitutie, op een tekort voor 2017 uit te komen.

1.3 WIJ teams (N 0,5 miljoen euro)

Met de overgang van het tijdelijk toegangsteam naar de WIJ-organisatie is er geen budgettaire ruimte meer voor extra inzet van de consultants. De extra inzet van consultants (11 fte) blijft echter noodzakelijk. Een deel van deze kosten dekken we uit bestaande VSD-budgetten en houden een tekort over van 0,5 miljoen euro. We nemen dit knelpunt mee in de begroting 2018.

2. BUIG (N 2,2 miljoen euro) – Programma 1 Werk en inkomen

Het saldo van verwachte resultaat op het BUIG bedraagt 2,2 miljoen euro negatief. Dit is inclusief een vangnetuitkering en dekking vanuit de reserves.

Het bijstandsvolume in Groningen ontwikkelt zich gunstig ten opzichte van het landelijke volume. Er is weliswaar nog steeds sprake van een toename (+0,7%), maar de stijging van het aantal uitkeringen is minder groot dan landelijk. Het aandeel van Groningen in het landelijke volume neemt nog steeds af en ook het aandeel van Groningen in de totale bijstandsuitgaven daalt. Ondanks deze positieve ontwikkeling sluiten de uitgaven niet aan op het budget dat we van het rijk hebben ontvangen. Het rijk is bij de financiering van het macrobudget uitgegaan van een landelijke daling van het bijstandsvolume in 2017 van 6%. In de eerste vier maanden is landelijk sprake van een toename met 1,6%. De afwijking ten opzichte van de begroting wordt grotendeels verklaard door een ontoereikend macrobudget.

3. Gemeentefonds (V 3,9 miljoen euro) – Programma 13. Algemene inkomsten en post onvoorzien

3.1 Algemene uitkering 2016 (V 0,6 miljoen euro)

Uit de meicirculaire 2017 blijkt dat de uitkeringsfactor over 2016 opwaarts wordt bijgesteld. Voor Groningen levert dit een voordeel op van 354 duizend euro. Daarnaast heeft er een actualisatie van de uitkeringsbasis plaatsgevonden. Dit levert voor Groningen een voordeel op van 201 duizend euro.

3.2 Landelijke ontwikkelingen 2017 (V 1,9 miljoen euro)

Uit de meicirculaire 2017 blijkt dat de uitkeringsfactor wordt verhoogd ten opzichte van de begroting 2017. Dit wordt grotendeels verklaard door hogere accessen vanuit de meicirculaire 2017.

3.3 Plaatselijke ontwikkelingen 2017 (V 1,4 miljoen euro)

De plaatselijke ontwikkelingen zijn geactualiseerd ten opzichte van de ramingen zoals die zijn opgenomen in de primitieve begroting 2017. Op basis van actuele informatie vanuit onder andere het CBS en de jaarrekening 2016 zijn de standen van een groot aantal verdeelmaatstaven geactualiseerd. Met name het aantal lage inkomens, bijstandsontvangers en de omgevingsadressendichtheid vallen hoger uit dan ingeschat bij de begroting 2017. Deze actualisatie leidt per saldo tot een hogere uitkering van 1,4 miljoen euro.

4. Kapitaallasten (V 1,8 miljoen euro) - Diverse programma's

Een aantal investeringen wordt later in het jaar uitgevoerd of uitgesteld. Hierdoor ontstaat vrijval van begrote kapitaallasten in dit jaar. Dit betreft onder andere vrijval op kapitaallasten van Hoogwaardig Openbaar Vervoer en investeringsprojecten Verkeer en Vervoer. Daarnaast worden de investeringsprojecten bij OPSB zoveel mogelijk in de zomermaanden uitgevoerd. Dit heeft tot gevolg dat de kapitaallasten niet op het volledige jaar drukken.

5. Extra beleid (V 1,6 miljoen) – Diverse programma's

Op diverse onderdelen wordt vrijval van extra beleid verwacht van in totaal 1,6 miljoen euro. Dit betreft 0,2 miljoen euro incidenteel extra beleid en 1,4 miljoen euro incidentele vrijval van structureel extra beleid. In grote lijnen wordt de vrijval veroorzaakt door vertraging in uitvoering die vooraf niet is te voorzien of in te plannen. De financiële consequenties komen uit:

- Kapitaallasten Forum/Grote Markt (V 0,8 miljoen euro structureel extra beleid)
- Kinderboerderij Stadspark (V 0,2 miljoen euro incidenteel extra beleid)
- Sportieve infrastructuur: Kapitaallasten Papiermolen en extra kleedkamers sportpark Corpus den Hoorn (V 0,1 miljoen euro structureel extra beleid)
- Bedrijfsvoering Maatschappelijke Participatie (V 0,4 miljoen euro structureel extra beleid)
- Ruil incidenteel/structureel (V 0,1 miljoen euro structureel extra beleid)

In de toelichting per programma worden de overige afwijkingen in de uitvoering van beleid en in financiën nader toegelicht.

Toelichting verschil ten opzichte van de VGR 2017-I

Bij de VGR 2017-I is een prognose afgegeven van een nadelig besteedbaar resultaat van 3,5 miljoen euro. De huidige prognose in VGR 2017-II van het besteedbaar resultaat wijkt daar met 3,7 miljoen euro nadelig iets van af. Inhoudelijk zijn er grotere verschuivingen zichtbaar bij een viertal grote posten:

- Kapitaallasten (+ 1,5 miljoen euro)
- Gemeentefonds (+ 2,1 miljoen euro)
- BUIG (-2,2 miljoen euro)
- VSD (- 3,2 miljoen euro)

Zie voor meer informatie bij voorgaande toelichting op de prognose.

Besteedbaar resultaat

Het verschil tussen de prognose en de besteedbaarheid wordt verklaard doordat een aantal verwachte resultaten die conform afspraken met uw raad met reserves verrekend worden, dan wel anders gedekt wordt. In de prognose van 1,5 miljoen euro nadeel zijn in ieder geval de volgende verwachte resultaten verwerkt die van invloed zijn op de besteedbaarheid daarvan:

Prognose VGR 2017-II (x 1 miljoen euro)		-1,5
Incidenteel extra beleid		-0,2
Meerjarige projecten		-0,4
Onderhoud openbare ruimte		-0,3
Parkeren		-0,4
Samenwerkingsverbanden		-0,4
Verhoogde asielinstroom		-0,5
Prognose besteedbaar		-3,7

Vermelde bedragen van in totaal 2,2 miljoen euro zijn niet vrij besteedbaar conform het kader 'Op te nemen bestemmingsvoorstellen rekening'.

Onzekerheden en ontwikkelingen ten aanzien van de prognose

Naast de al vermelde financiële afwijkingen is er een aantal onzekerheden en ontwikkelingen aan te geven ten aanzien van de prognose.

Grondzaken

De jaarlijkse herziening van grondexploitaties kan leiden tot een resultaat op grondzaken. Daarnaast kunnen aan-/verkoop van gronden leiden tot een resultaat-effect. Momenteel zijn er nog geen resultaten hieruit beschikbaar. Voor het kunnen opvangen van exploitatieschommelingen en risico's binnen het Grondbedrijf is het resultaat grondzaken (grondexploitaties en grondbezit) door uw raad als bijzonder resultaat vastgesteld. De resultaten grondzaken worden met de reserve grondzaken verrekend.

Wet Maatschappelijke Ondersteuning Zorg In Natura 18+

Er is een onzekerheid door het actuele verzilveringspercentage van 68% op basis van een nog maar korte historie over te nemen naar de prognose 2017. Het verzilveringspercentage is het percentage dat uitdrukt in welke mate de geïndiceerde zorg daadwerkelijk verleend is. Bij het gehanteerde verzilveringspercentage van 68% verwachten we een tekort van 3,9 miljoen euro. Een stijging van het verzilveringspercentage met bijvoorbeeld 5% naar 73% leidt tot een extra tekort van ongeveer 1,5 miljoen euro bij gelijkblijvende indicatiewaarde van 30 miljoen euro.

Bevindingen accountant jaarrekening 2016

Niet alle financiële effecten van de bevindingen van de accountant konden worden verwerkt in de jaarrekening 2016 zelf. Meerdere bevindingen vragen om nader onderzoek of verdere afstemming met de accountant. Deze bevindingen zijn onderdeel van het verbetertraject dat is opgestart. Financiële effecten van deze bevindingen zijn nog niet volledig in beeld en daardoor nog niet allemaal meegenomen in deze rapportage.

Slot en nacalculaties

In 2017 staan er een aantal slot en nacalculaties gepland. Momenteel zijn hieruit nog geen resultaten bekend. De resultaten uit deze calculaties kunnen het resultaat nog beïnvloeden.

Bed, bad en brood

Via de meicirculaire hebben we 2,1 miljoen euro ontvangen voor de financiering van de tijdelijke regeling sobere opvang dakloze vreemdelingen. Wij hebben uw raad recentelijk geïnformeerd over de laatste ontwikkelingen rond deze Bed, bad en brood-regeling. Op basis van het huidige aantal mensen in de opvang bedraagt de bevoorschotting aan de stichting Inlia tot en met oktober 2017 2,8 miljoen euro. Voor de financiering van de meerkosten tot en met oktober 2017 hebben wij u een raadsvoorstel toegezonden. Omdat de beschikbare middelen niet toereikend zijn, worden deze meerkosten gedekt door 0,7 miljoen euro te onttrekken aan de AER. Het resterende tekort voor november en december 2017 zal 0,6 miljoen euro bedragen als het nieuwe kabinet hierover geen akkoord treft en we geen aanvullende beheersmaatregelen treffen.

Bezuinigingen

In de begroting 2017 zijn dekkingsbronnen opgenomen van in totaal 59,4 miljoen euro. Daarvan is 57,1 miljoen euro gerealiseerd. In de loop van 2017 verwachten wij nog een aanvullende realisatie van 1,5 miljoen euro. De bezuiniging op de organisatie verwachten we te realiseren. Bij de bezuiniging op vastgoed verwachten we een nadeel van 0,8 miljoen euro.

Noordelijk Belastingkantoor

Op 1 juli 2017 is de Gemeenschappelijke Regeling Noordelijk Belastingkantoor in werking getreden. Daarmee is de belastingsamenwerking tussen de drie noordelijke waterschappen en de gemeente Groningen een feit. Er is een nieuwe organisatie opgericht onder aansturing en verantwoordelijkheid van één bestuur en één management. De tweede helft van 2017 staat in het teken van de inrichting van de nieuwe belastingapplicatie en de plaatsing van de medewerkers in de nieuwe organisatie. Op 1 januari 2018 start het Noordelijk Belastingkantoor zijn activiteiten. Begin 2018 worden voor het eerst gecombineerde belastingaanslagen van gemeente en waterschappen verstuurd.

De hoogte van de project/implementatiekosten van het Noordelijk Belastingkantoor zijn nog onzeker. Omdat de plaatsingsprocedure nog niet afgerond is, kan er nog geen inschatting gemaakt worden van de frictiekosten. Deze frictiekosten maken onderdeel uit van de project/implementatiekosten.

Onroerende Zaak Belasting

Het is op dit moment niet mogelijk een volledige prognose van de te realiseren opbrengst te geven. In verband met de besluitvorming over de tariefverlaging voor bedrijven in maart is de aanslagoplegging uitgesteld. Ook het proces van bezwaarafhandeling en de inning zijn hierdoor later van start gegaan. Vooralnog gaan we er van uit dat zich geen grote afwijkingen t.o.v. de raming zullen voordoen.

De begrote OZB-opbrengst (na begrotingswijziging) is € 62,7 mln. Het bedrag van al opgelegde en nog op te leggen aanslagen is € 65,3 mln. Dit is de bruto-opbrengst die nog omlaag zal gaan door bezwaarafhandeling, oninbare vorderingen en de afwikkeling van de stelpost voor oude jaren. Op basis van de huidige inzichten verwachten wij dat de realisatie nagenoeg gelijk zal zijn aan de begrote opbrengst.

Overzicht prognoses per programma

In onderstaande tabel wordt de prognose per programma gepresenteerd. De significante afwijkingen ten opzichte van de begroting worden in de navolgende hoofdstukken per programma toegelicht.

Programma	Primitieve begroting 2017	Actuele begroting 2017	Prognose VGR 2017-II	Verwachte afwijking VGR 2017-II
1. Werk en inkomen	-72.153	-76.099	-76.761	-662
2. Economie en werkgelegenheid	-12.331	-5.644	-4.859	785
3. Onderwijs	-18.885	-19.782	-19.283	499
4. Welzijn, gezondheid en zorg	-204.190	-202.925	-211.080	-8.155
5. Sport en bewegen	-14.429	-14.803	-14.492	311
6. Cultuur	-28.516	-35.910	-36.120	-210
7. Verkeer	-8.616	-10.084	-9.309	775
8. Wonen	-8.313	-10.605	-10.105	500
9. Onderhoud en beheer openbare ruimte	-24.977	-25.738	-25.290	448
10. Veiligheid	-19.467	-19.595	-19.879	-284
11. Stadhuis en stadje	-7.541	-8.260	-8.175	85
12. College, raad en gebiedsgericht werken	8.943	17.652	17.095	-557
13. Algemene inkomsten en post onvoorz	505.251	507.236	512.893	5.657
14. Overhead en ondersteuning organisatie	-94.776	-95.443	-96.127	-684
Totaal Gemeente Groningen	0	0	-1.492	-1.492

Specificatie onderdelen prognose

De belangrijkste afwijkende onderdelen van de prognose zijn:

Onderdelen (bedragen x 1 miljoen euro)	VGR 2017-I	VGR 2017-II	Vershil
Belastingen & leges	0,3	0,5	0,2
Bezuiniging organisatie	0,1	0,0	-0,1
Bezuiniging vastgoed	-0,5	-0,8	-0,3
Bijzondere bijstand	-0,2	-0,2	0,0
Bouwleges	0,0	0,5	0,5
BUIG	0,0	-2,2	-2,2
Dividend	0,2	0,6	0,3
Extra beleid	0,7	1,6	0,8
Gemeentefonds	1,8	3,9	2,1
Individuele studietoelage	0,7	0,0	-0,7
Kapitaallasten	0,3	1,8	1,5
Leerlingenvervoer	0,4	0,4	0,0
Looncompensatie	-1,5	-0,9	0,7
Loonkostensubsidie	0,3	0,4	0,1
Meerjarige projecten	1,0	0,4	-0,5
Onderhoud gebouwen	-0,4	-0,4	0,0
Onderhoud openbare ruimte	0,0	0,3	0,3
Overig	0,7	1,0	0,3
Parkeren	0,0	0,4	0,4
Samenwerkingsverbanden	0,0	0,4	0,4
Subsidies	0,0	0,2	0,2
SW divers	-0,5	-0,4	0,1
Taakstelling autobereikbaarheid	0,0	-1,0	-1,0
Treasury	0,4	0,7	0,3
Veiligheidsregio	-0,3	-0,3	0,0
Verhoogde asielinstroom	0,0	0,5	0,5
VSD - Jeugd	-2,6	-4,1	-1,5
VSD - Overig	-0,1	-0,1	0,0
VSD - Wij teams	-0,5	-0,5	0,0
VSD - WMO Begeleiding	-2,5	-4,2	-1,7
Eindtotaal	-2,1	-1,5	0,6

HOOFDSTUK 1: PROGRAMMA'S

Programma 1: Werk en Inkomen

Toelichting op afwijkingen in de uitvoering van beleid

1 Programma: Werk en inkomen		
1.1 Deelprogramma: Werk en activering		
1.1.2 Beleidsveld: Werk		
	Uitstroom naar regulier werk	In de begroting hebben we opgenomen dat we beogen dat er 1.100 mensen uitstromen naar regulier werk. Tot en met juni zijn er 390 mensen uitgestroomd naar werk. Dit lage aantal heeft gedeeltelijk te maken met de administratieve verwerking die nog moet plaatsvinden. Het daadwerkelijke aantal ligt wat hoger. Daarnaast wordt dit veroorzaakt door de steeds groter wordende mismatch op de arbeidsmarkt.
	Begeleid werken	Eind juni 2017 zaten er 126 mensen op een begeleid werken plek. We gingen ervan uit dat we eind 2016 op 160 zouden uitkomen. De daadwerkelijke eindstand was echter 139, lager dan de doelstelling voor 2017 van 140. Aangezien de toegang tot de SW is afgesloten zal dit aantal de komende jaren blijven dalen. De reden waarom dit aantal sneller daalt dan verwacht is dat relatief veel mensen terugstromen naar een (oud) beschutte werkplek.
1.1.3 Beleidsveld: Maatschappelijke participatie		
	Aantal mensen dat actief is op een Participatiebaan	Per 1 juli waren er 487 mensen actief op een P-baan. Dit is een behoorlijke stijging ten opzichte van het begin van het jaar. Mensen die eerder een P-baan hadden, maar geen ondersteuning kregen van een coach Meedoen bij scholing of andere ontwikkelingsmogelijkheden bieden we een tweede kans. In de begroting hebben we als doelstelling 500 opgenomen.

1 Programma: Werk en inkomen		
1.2 Naam deelprogramma: Inkomen en armoedeverlichting		
1.2.1 Beleidsveld: Uitkeringen		
	% aanvragen dat binnen 8 weken is afgehandeld	Ons streven is om 100% van de aanvragen binnen de termijn van 8 weken af te handelen. Over de eerste 6 maanden bedroeg het percentage aanvragen dat binnen 8 weken is afgehandeld 90%. Dit is iets minder dan het percentage over geheel 2016 (92%). Oorzaak: Er zullen altijd situaties zijn waarin het niet lukt om het recht op een uitkering binnen 8 weken vast te stellen. Dat betreft situaties waarbij de termijn door de aanvrager zelf wordt overschreden doordat hij niet op tijd gevraagde aanvullende informatie om het recht op een uitkering vast te stellen, aanlevert.
1.2.2 Beleidsveld: Armoede en minimabeleid		
	Aantal toegekende	In de begroting is de verwachting uitgesproken dat het aantal

	aanvragen bijzondere bijstand	toegekende aanvragen voor de bijzondere bijstand stabiel zou blijven ten opzichte van 2016. Dit blijkt ook zo te zijn. In het tweede kwartaal zijn er 1.464 aanvragen toegekend. In 2016 hadden we over dezelfde periode 1.987 toekenningen. Het lijkt alsof er sprake is van een daling, maar als we de aantallen over het eerste half jaar van beide jaren vergelijken, blijkt dat ze vrijwel identiek zijn (3.541 in 2016 en 3.545 in 2017). We zien het eerste half jaar wel een stijging van de kosten voor bijzondere bijstand.
	Aantal verstrekte individuele inkomensvoelagen	In de begroting gaan we er van uit dat het aantal verstrekte individuele inkomensvoelagen (IIT) stabiel blijft ten opzichte van 2016. In de eerste helft van 2017 zijn er 3.077 verstrekkingen IIT gedaan. Vorig jaar hebben we over deze periode 2.944 verstrekt. In heel 2016 zijn 4.588 verstrekkingen gedaan. Als deze trend zich voortzet halen we het jaardoel (stabiel) niet. Oorzaak: als er sprake is van een stijging, kunnen we dit, net als bij veel andere minimaregelingen, toeschrijven aan een succesvol communicatiebeleid.
	Aantal huishoudens dat gebruik maakt van 1 of meer minimaregelingen	Deze indicator is voor het eerst in 2017 opgenomen in de begroting (stabiel). We hanteren als peiljaar 2015, toen er 12.249 huishoudens waren. Het betreft dan regelingen die we op grond van de Participatie-wet toekennen (bijvoorbeeld bijzondere bijstand en IIT) alsmede inkomensondersteunende regelingen van de gemeente (bijvoorbeeld VOS en de witgoedregeling). In de VGR-I was nog geen stand opgenomen omdat het een nieuwe indicator is en we de cijfers nog niet goed konden duiden. In de eerste helft van 2017 hebben 7.061 gezinnen gebruikgemaakt van een inkomensregeling. Als de trend zich doorzet, hebben we een stijging. Maar voor enkele regelingen geldt dat zij vaker in een bepaald seizoen aangevraagd worden, zoals de IIT. De cijfers geven daarom nog geen betrouwbaar beeld.
1.2.3	Beleidsveld: Handhaving	
	Beëindigde uitkeringen	In de begroting hebben we als doelstelling het aantal van 200 opgenomen. Het eerste halfjaar bedraagt het aantal beëindigde uitkeringen als gevolg van fraude 96. Er zijn 216 fraudeonderzoeken in deze periode afgerond. Dat is een stijging ten opzichte van de 185 onderzoeken 1e halfjaar 2016. Als gevolg van lagere uitvoeringsformatie in de 2e helft van 2017 is het behalen van het jaardoel onzeker.
1.2.4	Beleidsveld: Schuldhulpverlening	
	Aantal meldingen schuldhulpverlening	Doelstelling in begroting: 2.100 We lopen wat achter op schema. Het is echter niet zo dat minder mensen beroep doen op schuldhulpverlening. Integendeel. Het aantal klanten dat in schuldhulpverleningstrajecten (schuldenregeling, budgetbeheer en beschermingsbewind) stijgt alleen maar. Oorzaak van dit lagere aantal is dat:

		<ol style="list-style-type: none"> 1. Een deel van de aanmeldingen nu in de wijkteams gedaan wordt en dit niet in deze telling mee wordt genomen. 2. Door wijkgerichte aanpak constateren we daarnaast dat er minder her-aanmeldingen zijn en aanvragen beter worden voorbereid door schuldhulpverleners werkzaam in de wijk.
--	--	---

1 Programma: Werk en inkomen Effectindicator: Aantal bijstandsuitkeringen		
	Aantal bijstandsuitkeringen	<p>In de begroting hebben we aangegeven te verwachten op 10.200 bijstandsuitkeringen uit te komen eind 2017. Eind 2016 bedroeg het aantal bijstandsuitkeringen echter al 10.338. Op 1 juli 2017 was het aantal uitkeringen 10.410. Dit is een lichte daling in vergelijking met 1 juni. In 2016 zette de seizoensdaling zich pas in per 1 augustus. Of dit betekent dat de daling sneller gaat dan verwacht, kunnen we niet zeggen. Oorzaak: Er is sprake van een landelijke toename in het aantal bijstandsuitkeringen, die zich vooral voordoet bij personen met een niet-westerse achtergrond, voor een aanzienlijk deel statushouders. Groningen steekt hierbij niet ongunstig af.</p>

Financiële Toelichting

Programma 1. Werk en inkomen				Verwachte
Deelprogramma	Primitieve begroting 2017	Actuele begroting 2017	Prognose VGR 17-II	afwijking VGR 2017
Lasten				
01.1 Werk en activering	62.859	63.156	61.643	1.513
01.2 Inkomen en armoedeverlichting	186.899	188.739	190.729	-1.990
Totaal lasten	249.758	251.895	252.372	-477
Baten				
01.1 Werk en activering	15.498	14.730	14.465	-265
01.2 Inkomen en armoedeverlichting	162.107	160.960	161.040	80
Totaal baten	177.605	175.690	175.505	-185
Reserve mutaties				
Totaal toevoegingen	1	1	1	0
Totaal onttrekkingen	1	107	107	0
Totaal Programma 1	-72.153	-76.099	-76.761	-662

Toelichting van het verschil tussen de actuele begroting 2017 en de prognose 2017 (alleen bij verschillen in baten en lasten > 250 duizend euro).

1.1 Werk en activering	Lasten	Baten	Saldo
Afwijking (bedragen x 1.000 euro)	1.513	-265	1.248

Subsidietekort SW (N 375 duizend euro)

Het verwachte nadeel op het subsidietekort is ten opzichte van VGR-I aanzienlijk geslonken. Bij VGR-I bedroeg dat nadeel nog 900 duizend euro. Nu zien we dat nadeel afnemen tot 375 duizend euro. Zoals bij VGR-I aan u gemeld vormt de belangrijkste oorzaak van het tekort het nadelige effect van het Lage Inkomensvoordeel (LIV). Het LIV is een voordeel voor werkgevers om werkgelegenheid aan de onderkant van de arbeidsmarkt te stimuleren. Deze regeling is aangepast waardoor minder mensen hiervoor in aanmerking komen. Ook ontvangen we door deze aanpassing een lagere vergoeding voor de SW-medewerkers die wel in aanmerking komen voor het LIV. Het totale nadeel bedraagt 562 duizend euro.

Daartegenover ontvangen we via de integratie uitkering sociaal domein meer middelen voor de uitvoering van de Wsw (Wet sociale werkvoorziening). Deze toename ontstaat doordat het budget is geïndexeerd en rekening is gehouden met een groter aantal SW-ers. Ook wordt bij de verdeling van de rijksmiddelen voortaan gekeken naar de gemeente die de uitkering betaalt en niet meer de gemeente waar de SW-er woont. Voorheen ontvingen gemeenten waar de SW-er woonde de middelen van het Rijk en verrekenen gemeenten en SW-bedrijven deze kosten met elkaar. Bovenstaande wijzigingen uit de meicirculaire leiden tot een voordeel van 573 duizend euro in 2017. Tenslotte vallen de loonkosten SW 386 duizend euro hoger uit. Dit wordt onder meer veroorzaakt door een hogere instroom van medewerkers in de categorie begeleid werken naar het SW-bedrijf. Deze medewerkers werkten voorheen begeleid bij een reguliere werkgever en stromen nu in het SW-bedrijf. Dit houdt in dat zij een loondienstverband krijgen bij het SW-bedrijf. Hierdoor wordt het SW-bedrijf geconfronteerd met hogere loonkosten.

Loonkostensubsidie afspraakbanen en nieuw beschut (V 380 duizend euro)

In de begroting 2017 zijn we uitgegaan van gemiddeld 187 te verstrekken loonkostensubsidies voor een heel jaar. Op grond van de realisatie tweede kwartaal 2017 en de verwachting voor de komende maanden verwachten we gemiddeld 135 volledige loonkostensubsidies voor een heel jaar te verstrekken. Ultimo 2017 zitten we dan naar verwachting op ruim 194 geplaatste personen op een

afsprakbaan of nieuw beschut (afsprakbanen 150; nieuw beschut 44). Het verwachte totaalbedrag aan te verstrekken loonkostensubsidie komt dan uit op 910 duizend euro in plaats van het begrote bedrag van 1,29 miljoen euro.

Omzet SW-bedrijf (N 265 duizend euro)

De verwachting is dat het resultaat van de omzet en grondstoffen (NTW) ten opzichte van de begroting met 265 duizend euro achterblijft. Deze dalende lijn in de omzet zet zich hiermee verder door ten opzichte van VGR-I. De belangrijkste oorzaak hiervoor is dat wij bij het opstellen van de begroting zijn uitgegaan van meer rendabele werksoorten. Op dit moment zetten we extra in op acquisitie hiervan.

Daarnaast zien we dat de gemiddelde productiecapaciteit per medewerker terugloopt. De belangrijkste oorzaken vatten we hieronder samen:

- De medewerkers die instromen (nieuw beschut en voorheen detachering) zijn minder productief dan medewerkers die uitstromen;
- Het aantal werkbegeleiders loopt terug en we kunnen geen nieuwe werkbegeleiders uit de nieuwe instroom halen met als gevolg dat hierdoor de productiviteit onder druk komt te staan;
- De instroom van het aantal personen nieuw beschut blijft achter.

Bedrijfsvoering SW-bedrijf (V 745 duizend euro)

In de begroting 2016 hebben we structureel extra beleidsmiddelen beschikbaar gesteld voor de verwachte knelpunten binnen de bedrijfsvoering van het SW-bedrijf. Door verschillende incidentele meevallers blijkt nu dat voor 2016 deze extra beleidsmiddelen niet nodig waren. We hebben gekeken welk effect dit heeft voor 2017 en verder. Dit resulteert in een incidentele vrijval van 270 duizend in 2017 en een structurele vrijval van 475 duizend euro voor het SW-bedrijf. De belangrijkste oorzaken vatten we hieronder samen:

- Kapitaallasten; op basis van een actualisatie van de lopende investeringen blijken de kapitaallasten voor 2017 lager uit te vallen (140 duizend euro incidenteel);
- Energielasten; op basis van de energielasten 2015 en 2016 hebben we een nieuwe inschatting gemaakt, dit leidt tot een structureel voordeel van 35 duizend euro;
- Onderhoudslasten; we hebben deze op basis van de besteding 2016 naar beneden bijgesteld met 70 duizend euro structureel;
- Overige personeelskosten SW-bedrijf; deze kosten vallen 500 duizend euro lager uit. Van deze vrijval kan 175 duizend euro als structureel en 375 duizend euro als incidenteel worden aangemerkt. Zowel de structurele als incidentele vrijval wordt vooral veroorzaakt door het niet besteden van het volledige opleidingsbudget van het SW-bedrijf (190 duizend euro). Het budget is gebaseerd op basis van de uitstroom van medewerkers. Ook is er slechts een beperkt opleidingsplan voor 2017 waardoor van het resterende budget een zeer beperkt deel wordt ingezet. Daarnaast geven we minder uit aan vervoer van SW-medewerkers en ARBO-gerelateerde zaken. Deze vrijval is als incidenteel aan te merken omdat zowel voor vervoer als ARBO-gerelateerde zaken nieuwe aanbestedingen volgen.

Participatiebudget (V 650 duizend euro)

In tegenstelling tot VGR-I verwachten we nu wel vrijval op het P-budget. Momenteel onderzoeken we alternatieve opties om de vrijgevallen middelen alsnog in te zetten.

Hieronder vatten we de onderdelen van deze verwachte vrijval samen:

- **P-banen (V 262 duizend euro)**

Bij de jaarrekening 2016 hebben we een resultaat gehad op het participatie budget. Dit werd voor een groot deel veroorzaakt doordat de instroom van mensen op een participatiebaan

achterbleef op de geraamde doelstelling van 500 mensen. Dit werkt door naar de begroting 2017 omdat de beginstand lager lag dan de 500 mensen waar we bij het opstellen van de begroting rekening mee hebben gehouden. De stand per 1 juli is dat 487 mensen actief zijn binnen een participatiebaan.

Mensen nemen deel op vrijwillige basis. Participatiebanen zijn voor iedereen toegankelijk mits er aan de (lage) criteria wordt voldaan. Een analyse van de werkelijke instroom is hierdoor lastig te maken.

We blijven voor 2017 sturen op de doelstelling van 500 participatiebanen. Op basis van de huidige instroom verwachten we dat 262 duizend euro niet zal worden uitgegeven. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de lagere beginstand van het aantal Participatiebanen als gevolg van de achterblijvende instroom uit 2016.

- **Onvoorzien (V 241 duizend euro)**

Bij het vaststellen van de begroting 2017 was een bedrag onvoorzien van 241 duizend euro. Hier is nog geen bestemming voor.

- **Effect meicirculaire (V 147 duizend euro)**

Vanuit de meicirculaire hebben we 175 duizend euro toegevoegd aan het participatiebudget. Hiervan is voor 147 duizend euro nog geen bestemming.

Samenwerkingsverband WIZ (V 271 duizend euro)

Bij de resultaatbestemming van de jaarrekening 2016 hebben we het resultaat dat betrekking heeft op het samenwerkingsverband toegevoegd aan de middelen van Werk in Zicht. Wij verwachten niet alle beschikbare middelen uit te geven voor de vorming van het Werkbedrijf (169 duizend euro) en het samenwerkingsverband Werk in Zicht (104 duizend euro). De resterende middelen blijven beschikbaar voor de besteding binnen de regio of het samenwerkingsverband.

Sectorplannen SW (V 80 duizend euro)

Uw raad heeft bij het rekeningresultaat van de jaarrekening 2016 besloten om 268 duizend euro te bestemmen voor het realiseren van de aanbevelingen uit het onderzoek naar het verbetertraject Sturing en Bedrijfsvoering SW. De werkelijke kosten vallen lager uit dan in eerste instantie gedacht. Aangezien het middelen samenwerkingsverbanden betreft, blijft dit bedrag hiervoor beschikbaar.

Overige (N 238 duizend euro)

Overige afwijkingen tellen op tot en nadeel van 238 duizend euro.

1.2 Inkomsten en armoedeverlichting	Lasten	Baten	Saldo
Afwijking (bedragen x 1.000 euro)	-1.990	80	-1.910

BUIG (N 2,2 miljoen euro)

Het actuele voor 2017 geprognosticeerde tekort bedraagt 2,2 miljoen euro. Dit is inclusief de bestemming van het resterende positieve saldo van de jaarrekening 2016 van 1,3 miljoen en de dekking van 7,4 miljoen door een onttrekking aan de AER. In de prognose van het tekort is rekening gehouden met een doorloop van 1 miljoen euro aan opbrengst van de screening op rechtmatigheid die in 2015 is uitgevoerd. De afwijking ten opzichte van de begroting wordt verklaard door een ontoereikend macrobudget. Het verwachte macro tekort is groter dan vooraf is ingeschat.

Het bijstandsvolume in Groningen ontwikkelt zich gunstig ten opzichte van het landelijke volume; er is weliswaar nog steeds sprake van een toename (+0,7%) maar ook in 2017 is de stijging van het aantal uitkeringen minder groot dan landelijk. Het aandeel van Groningen in het landelijke volume neemt nog steeds af en ook het aandeel van Groningen in de totale bijstandsuitgaven daalt. Ondanks deze positieve ontwikkeling sluiten de uitgaven niet aan op het budget dat we van het rijk hebben ontvangen. Het rijk is bij de financiering van het macrobudget uitgegaan van een daling van het bijstandsvolume in 2017 van 6%. In de eerste vier maanden is landelijk sprake van een toename met 1,6%. Het saldo van het budget BUIG en de verwachte bijstandsuitgaven komt uit op 9,9 miljoen euro negatief. Dit is inclusief een vangnetuitkering van 2 miljoen.

Bijzondere bijstand (N 170 duizend euro)

Toelichting tekort

In 2016 was het tekort op de bijzondere bijstand 2,2 miljoen euro. Dit tekort werd vooral veroorzaakt door een toename van het aantal aanvragen. Eén van de belangrijkste redenen voor deze stijging was het beroep dat statushouders deden op de voorzieningen van de bijzondere bijstand. Ook in 2017 verwachten wij dat dit tekort zich zal voordoen. In 2017 hebben we de begroting al opgehoogd met 1,4 miljoen euro. Desondanks verwachten we dit jaar een tekort van 0,8 miljoen euro. Over het eerste half jaar zien we opnieuw een stijging van de aanvragen. We verwachten dat we een beroep kunnen doen op de middelen uit het programma VAS (Vluchtelingen, asielzoekers en statushouders) van 0,63 miljoen euro, waardoor het verwachte tekort voor 2017 uitkomt op 0,17 miljoen euro. Een inschatting maken van het tekort blijft moeilijk omdat het een open-einde regeling betreft.

Onderzoek kostenbeheersing beschermingsbewind

Ook zijn we bezig met een onderzoek om de kosten te beheersen. Dit onderzoek spitst zich met name toe op de uitvoering van het beschermingsbewind. De hoge vergoeding voor externe bewindvoerders blijken de grootste veroorzaker van het tekort. We komen met een plan van aanpak waarin uitgewerkt is hoe we de uitvoering van het beschermingsbewind zelf als voorliggende voorziening gaan organiseren. Voor de werkconferentie van juli zijn een aantal besparingsopties uitgewerkt. De gemeente Deventer wil soortgelijke maatregelen als wij. Inmiddels is er een klacht ingediend bij de Autoriteit Consument en Markt (ACM) over de werkwijze van Deventer. We wachten nu op de uitspraak van de ACM voordat we de optie van het zelf uitvoeren van beschermingsbewind gaan uitwerken en implementeren.

Individuele studietoelage (Geen afwijking)

In juni hebben wij u geïnformeerd over het Scholingsplan voor personen aan de onderkant van de arbeidsmarkt. De activiteiten in het Scholingsplan worden bekostigd door 543 duizend euro in te zetten uit het budget Individuele studietoelage. Hiervoor is in de begroting 2017 een totaalbedrag van 716 duizend euro is opgenomen. Bij de VGR-I waren de financiële effecten van deze planvorming nog niet bekend.

Wet kinderopvang (V 200 duizend euro)

In 2016 hebben we een voordelig resultaat gehad op de Wet kinderopvang van 0,2 miljoen euro in verband met aanpassing van de regeling. Wij verwachten ook een positief resultaat in 2017 van ongeveer 0,2 miljoen euro. Dit jaar gaan we nieuw beleid ontwikkelen voor studerende ouders en tienermoeders. Zoals bij VGR-I aan u gemeld zal dit waarschijnlijk in de tweede helft van 2017 worden ingevoerd. Het nieuw beleid kan binnen het bestaande budget worden uitgevoerd. De verwachte kosten hiervan bedragen 31 duizend euro.

Schuldhelpverlening (V 150 duizend euro)

In 2017 verwachten we een voordelig resultaat op de schuldhelpverlening. We genereren hogere opbrengsten uit beschermingsbewind. Via de WIJ-teams worden meer nieuwe cliënten doorgeleid die in aanmerking komen voor beschermingsbewind. Ook ontvangen we hogere vergoedingen van de buitengemeenten en zien we vrijval op bedrijfsvoeringsbudgetten. Doordat het verwachte resultaat 150 duizend euro is doen we geen beroep op de beschikbare extra beleidsmiddelen (70 duizend euro).

Overige armoederegelingen (V 110 duizend euro)

Wij verwachten een voordelig resultaat op de overige armoederegelingen. De afrekening 2016 van Menzis en vrijval op het budget voor de Tegemoetkoming ouderbijdrage Schoolfonds (TOS) zijn de belangrijkste oorzaken van dit verwachte voordeel.

Programma 2: Economie en werkgelegenheid

Toelichting op afwijkingen in de uitvoering van beleid

2	Programma: Economie en werkgelegenheid		
2.2	Deelprogramma: Aantrekkelijke stad		
2.2.4	Beleidsveld: Winkels buiten de binnenstad		
	<table border="1"><tr><td>Aantrekkelijke (fiets)route naar de binnenstad (vanaf Sontplein) uitvoeren</td><td>Voor de realisatie van een goede (fiets)verbinding tussen de binnenstad is (al geruime tijd) geld beschikbaar binnen de grondexploitatie Eemskanaalzone (EKZ). Op dit moment loopt het traject vernieuwde Visie EKZ. Vanuit deze visie wordt een uitvoeringsprogramma gemaakt. Als de visie en het uitvoeringsprogramma is vastgesteld kan worden overgegaan tot realisatie van de verbinding. Naar verwachting vindt de besluitvorming over visie EKZ plaats in oktober 2017.</td></tr></table>	Aantrekkelijke (fiets)route naar de binnenstad (vanaf Sontplein) uitvoeren	Voor de realisatie van een goede (fiets)verbinding tussen de binnenstad is (al geruime tijd) geld beschikbaar binnen de grondexploitatie Eemskanaalzone (EKZ). Op dit moment loopt het traject vernieuwde Visie EKZ. Vanuit deze visie wordt een uitvoeringsprogramma gemaakt. Als de visie en het uitvoeringsprogramma is vastgesteld kan worden overgegaan tot realisatie van de verbinding. Naar verwachting vindt de besluitvorming over visie EKZ plaats in oktober 2017.
Aantrekkelijke (fiets)route naar de binnenstad (vanaf Sontplein) uitvoeren	Voor de realisatie van een goede (fiets)verbinding tussen de binnenstad is (al geruime tijd) geld beschikbaar binnen de grondexploitatie Eemskanaalzone (EKZ). Op dit moment loopt het traject vernieuwde Visie EKZ. Vanuit deze visie wordt een uitvoeringsprogramma gemaakt. Als de visie en het uitvoeringsprogramma is vastgesteld kan worden overgegaan tot realisatie van de verbinding. Naar verwachting vindt de besluitvorming over visie EKZ plaats in oktober 2017.		

Financiële Toelichting

Programma 2. Economie en werkgelegenheid				Verwachte
Deelprogramma	Primitieve begroting 2017	Actuele begroting 2017	Prognose VGR 17-II	afwijking VGR 2017
Lasten				
02.1 Groningen kennisstad	1.988	3.099	3.099	0
02.2 Aantrekkelijke stad	3.018	3.017	3.017	0
02.3 Bedrijvige stad	889	889	889	0
02.4 Overig economie en werkgelegenheid	20.631	22.000	21.200	800
Totaal lasten	26.526	29.005	28.205	800
Baten				
02.1 Groningen kennisstad	506	506	506	0
02.2 Aantrekkelijke stad	997	988	973	-15
02.3 Bedrijvige stad	34	34	34	0
02.4 Overig economie en werkgelegenheid	10.722	10.728	10.728	0
Totaal baten	12.259	12.256	12.241	-15
Reserve mutaties				
Totaal toevoegingen	1.059	1.059	1.059	0
Totaal onttrekkingen	2.995	12.164	12.164	0
Totaal Programma 2	-12.331	-5.644	-4.859	785

Toelichting van het verschil tussen de actuele begroting 2017 en de prognose 2017 (alleen bij verschillen in baten en lasten > 250 duizend euro).

2.4 Overige Economie en werkgelegenheid	Lasten	Baten	Saldo
Afwijking (bedragen x 1.000 euro)	800	0	800

Vrijval kapitaallasten Forum (V 800 duizend euro)

De kapitaallasten (rente en afschrijving) ten behoeve van het Forum vallen lager uit ten opzichte van de begroting, omdat het gebouw later dan oorspronkelijk gepland wordt opgeleverd en in gebruik wordt genomen. De latere oplevering is het gevolg van de extra werkzaamheden die noodzakelijk waren om het gebouw aardbevingsbestendig te maken.

2 Economie en werkgelegenheid	Lasten	Baten	Saldo
Afwijking (bedragen x 1.000 euro)	0	0	0

Uitgaven middelen G-Kwadraat 2017 (geen afwijking)

Vooralsnog lopen de verplichtingen en uitgaven conform planning. Tegen het einde van de tweede helft 2017 verwachten we alle middelen uit G-Kwadraat 2017 te hebben weggezet dan wel te hebben verplicht (zie uitgavenoverzicht juni 2017). Het kan voorkomen dat projecten of ontwikkelingen worden vertraagd dan wel niet door gaan. Als dit tegen het eind van 2017 gebeurt, kan het betekenen dat dit deel van de middelen nog niet is uitgegeven maar gereserveerd blijft binnen het economisch programma. Wij houden periodiek bij hoeveel er wordt uitgegeven zodat we tijdig kunnen bijsturen.

Programma 3: Onderwijs

Toelichting op afwijkingen in de uitvoering van beleid

3	Programma: Onderwijs	
3.1	Deelprogramma: Onderwijskansen	
3.1.4	Beleidsveld: Onderwijshuisvesting	
	Uitvoeren integraal huisvestingsplan 2016 -2019, onderdeel nieuwbouw De tamarisk (MFA De Wijert).	Door vertraging in de bouw van de MFA DE Wijert loopt ook de nieuwbouw van de school De Tamarisk vertraging op van minimaal een jaar. Oorzaak: fors tegenvallende aanbesteding MFA Bijsturing: onderzoeken of het gebouw op minder complexe manier gerealiseerd kan worden binnen beschikbaar gestelde krediet. Naar verwachting is najaar 2017 meer bekend over de mogelijkheden.

Financiële Toelichting

Programma 3. Onderwijs				Verwachte
Deelprogramma	Primitieve begroting 2017	Actuele begroting 2017	Prognose VGR 17-II	afwijking VGR 2017
Lasten				
03.1 Onderwijskansen	21.809	25.550	25.451	99
03.2 Voorkomen schooluitval	2.422	2.418	2.018	400
Totaal lasten	24.231	27.968	27.529	439
Baten				
03.1 Onderwijskansen	4.415	6.844	6.844	0
03.2 Voorkomen schooluitval	635	600	600	0
Totaal baten	5.050	7.444	7.444	0
Reserve mutaties				
Totaal toevoegingen	888	934	934	0
Totaal onttrekkingen	1.184	1.676	1.676	0
Totaal Programma 3	-18.885	-19.782	-19.283	499

Toelichting van het verschil tussen de actuele begroting 2017 en de prognose 2017 (alleen bij verschillen in baten en lasten > 250 duizend euro).

3.2 Voorkomen schooluitval	Lasten	Baten	Saldo
Afwijking (bedragen x 1.000 euro)	400	0	400
Leerlingenvervoer (V 400 duizend euro)			
<p>Zoals bij VGR-I aan u gemeld verwachten wij een voordeel op Leerlingenvervoer van 400 duizend euro. De belangrijkste oorzaak hiervan is het nieuwe contract dat wij in 2014 hebben afgesloten. Daarnaast leiden de aanpassingen uit de Verordening Leerlingenvervoer 2014 tot lagere kosten, nu de overgangsbepalingen zijn uitgewerkt.</p>			

Programma 4: Welzijn, gezondheid, zorg

Toelichting op afwijkingen in de uitvoering van beleid

4	Programma:	
4.2	Deelprogramma: Passende ondersteuning en zorg	
4.2.2	Beleidsveld: Individuele maatwerkvoorzieningen, jeugdhulp en jeugdbescherming	
	Raamovereenkomsten voor de individuele en groepsgerichte ondersteuning, kortdurend verblijf en beschermd wonen	Wij gaan het onderdeel Beschermd Wonen in 2017 opnieuw aanbesteden voor de periode vanaf 2018. Voor de overige raamovereenkomsten voor de individuele en groepsgerichte ondersteuning en kortdurend verblijf maken we gebruik van de optie tot verlenging met een jaar (t/m 31 december 2018). De aanbesteding van deze ondersteuning vindt daarom een jaar later plaats (in 2018).

Financiële Toelichting

Programma 4. Welzijn, gezondheid en zorg				Verwachte
Deelprogramma	Primitieve begroting 2017	Actuele begroting 2017	Prognose VGR 17-II	afwijking VGR 2017
Lasten				
04.1 Sociaal klimaat	56.865	54.283	54.138	145
04.2 Passende ondersteuning en zorg	192.064	190.249	200.449	-10.700
Totaal lasten	248.929	244.532	255.087	-10.555
Baten				
04.1 Sociaal klimaat	31.240	28.111	28.211	100
04.2 Passende ondersteuning en zorg	13.769	13.849	16.149	2.300
Totaal baten	45.009	41.960	44.360	2.400
Reserve mutaties				
Totaal toevoegingen	6.139	6.222	6.222	0
Totaal onttrekkingen	5.869	5.869	5.869	0
Totaal Programma 4	-204.190	-202.925	-211.080	-8.155

Toelichting van het verschil tussen de actuele begroting 2017 en de prognose 2017 (alleen bij verschillen in baten en lasten > 250 duizend euro).

4.2 Passende ondersteuning en zorg	Lasten	Baten	Saldo
Afwijking (bedragen x 1.000 euro)	-10.700	2.300	-8.400

Wmo (N 4,2 miljoen euro)

1) Wmo begeleiding (N 4,9 miljoen euro)

Voor de Zorg In Natura (ZIN) 18+ verwachten we nog steeds een stijging van de indicatiewaarde. Ten opzichte van VGR-I vlakt deze indicatiewaarde af tot net boven de 30 miljoen euro. De indicatiewaarde is de toegekende zorg vermenigvuldigd met het tarief van de betreffende zorgvorm.

Het verzilveringspercentage blijft stabiel op 68%. Dat betekent een tekort op de ZIN18+ van 3,9 miljoen euro (VGR-I: 4,2 miljoen euro). Het verzilveringspercentage is het percentage dat uitdrukt in welke mate de geïndiceerde zorg daadwerkelijk verleend is.

De kostendaling die we tot nu toe zagen bij de PGB 18+ is omgeslagen in een lichte stijging ten opzichte van VGR-I en komt nu uit op 0,6 miljoen euro (VGR-I: 0,8 miljoen euro).

Naast de verschuiving in de eigen bijdragen van Wmo18+ naar Beschermd Wonen die we bij VGR-I hebben gemeld, zien we lagere opbrengsten uit eigen bijdragen. Dit is een uitvloeisel van rijksbeleid. De maximale periode eigen bijdrage is door het Rijk ingekort, met name voor meerpersoonshuishoudens onder de AOW-leeftijd. De compensatie vanuit het rijk is onvoldoende zodat voor de gemeente Groningen een nadelig effect van 0,2 miljoen euro ontstaat.

Ook hebben we via de meircirculaire extra middelen voor WMO ZIN ontvangen. Een voordeel van 0,7 miljoen euro.

Verder hebben we de prognose bijgesteld omdat we bij de berekening van het beschikbaar budget WMO ZIN voor 2017 middelen dubbel hebben meegenomen. Dit levert een nadelig effect op van 1,9 miljoen euro.

Daarnaast blijkt uit de eindafrekening 2016 op basis van de productieverantwoordingen van

zorgaanbieders een verschuiving van kosten van Wmo naar BW, wat per saldo leidt tot een voordeel voor onze gemeente van 0,5 miljoen euro.

Tenslotte blijkt uit de laatste informatie van de monitor CAK een verdergaande verschuiving eigen bijdragen van WMO naar Beschermd Wonen over 2016. Dit leidt tot een incidenteel voordeel van 0,3 miljoen in 2017 voor de regio en circa 0,1 miljoen euro voor de stad.

2) Beschermd Wonen (geen afwijking)

In tegenstelling tot onze rapportage bij VGR-I zien we nu een stijging van zowel de indicatiewaarde ZIN als de uitgaven PGB. Deze stijging wordt deels gecompenseerd door een hogere eigen bijdrage. Per saldo daalt het verwachte resultaat Beschermd Wonen ten opzichte van VGR-I met 0,3 miljoen euro. Hiermee zit het resultaat Beschermd Wonen weer op het voor 2017 begrote saldo van 2,6 miljoen euro voordelig voor de stad Groningen.

3) Algemene voorziening Huishoudelijke Hulp (V 0,7 miljoen euro)

De verwachte kosten 2017 liggen 0,3 miljoen euro hoger dan bij VGR-I. Het eerder gemelde voordeel van 1,0 miljoen euro komt daardoor uit op 0,7 miljoen euro. We zien -in tegenstelling tot het beeld bij VGR-I nu een lichte stijging van het aantal cliënten.

Samenvattend: over de gehele linie zien we nog steeds een daling van de kosten voor Persoonsgebonden Budgetten (PGB's). Deze daling zet zich echter minder sterk voort als bij VGR-I aan u gemeld. Tegelijkertijd stijgen de kosten voor Zorg in natura (ZIN) ook minder sterk. Wij kunnen de oorzaken nog onvoldoende duiden en zijn op dit moment druk doende de voorwaarden te creëren om tot een sluitende analyse te komen.

Jeugd (N 4,1 miljoen euro)

Ten opzichte van VGR-I hebben we onze prognose voor het tekort bijgesteld naar 4,1 miljoen euro (VGR-I: 2,6 miljoen). De door het RIGG geprognosticeerde zorgkosten stijgen met 0,9 miljoen euro. Daarnaast spelen een tweetal onzekerheden.

Ten aanzien van de gestegen zorgkosten zien we een sterk dalende trend bij de PGB's. Binnen de huidige systematiek verwachten wij daarvoor in gelijke mate stijgende kosten ZIN. Op dit moment is niet met zekerheid te zeggen of deze kostenstijging zich ook daadwerkelijke voordoet, maar we hebben er in onze prognose wel rekening mee gehouden. Dit betekent dat de prognose maximaal 1,4 miljoen euro gunstiger zou kunnen uitvallen.

Ten aanzien van de onzekerheden moet het DB RIGG nog een besluit nemen over loon- en prijscompensatie voor de zorgaanbieders over 2017 (0,6 miljoen) waarvan wij verwachten dat het DB zal besluiten dit niet uit te keren. Wij hebben deze onzekerheid daarom niet meegenomen in onze prognose.

Tenslotte zijn er nog aanvullende kosten voor niet-gecontracteerde aanbieders van 0,6 miljoen die wij hoogstwaarschijnlijk zelf zullen moeten bekostigen. Dit hebben wij in onze prognose wel meegenomen.

WIJ teams (N 0,5 miljoen euro)

Ook voor de WIJ teams stellen we onze prognose niet bij. De extra inzet van consultants (11 fte) blijft noodzakelijk.

Bed, bad en brood (geen afwijking)

Via de meicirculaire hebben we 2,1 miljoen euro ontvangen voor de financiering van de tijdelijke regeling sobere opvang dakloze vreemdelingen. Wij hebben uw raad recentelijk geïnformeerd over de laatste ontwikkelingen rond deze Bed, bad en brood-regeling. Op basis van het huidige aantal mensen

in de opvang bedraagt de bevoorschotting aan de stichting Inlia tot en met oktober 2017 2,8 miljoen euro. Voor de financiering van de meerkosten tot en met oktober 2017 hebben wij u een raadsvoorstel toegezonden, waarin wij u voorstellende meerkosten te dekken door 0,7 miljoen euro te onttrekken aan de AER.

We veronderstellen dat het resterende tekort voor 2017 ad. 0,6 miljoen euro alsnog door het nieuwe kabinet beschikbaar zal worden gesteld.

Verhoogde asielinstroom (V 0,5 miljoen euro)

Voor de jaren 2016 en 2017 zijn extra rijksmiddelen beschikbaar gesteld, de zogenaamde Decentralisatie-uitkering Verhoogde asielinstroom. Deze verhoogde asielinstroom was de aanleiding om het programma Vluchtelingen, Asielzoekers en Statushouders op te starten. Doel van het programma is een vlotte Inburgering en toeleiding naar Werk of Onderwijs te bewerkstelligen. Hoewel de instroom sterk is verminderd, is de huisvesting en inburgering van statushouders binnen de Gemeente Groningen nog volop aan de gang. Inmiddels is hiervoor een convenant met onderwijspartners gesloten en een nieuwe werkwijze ontwikkeld. De werking van het convenant en de nieuwe werkwijze worden in 2017 stapsgewijs uitgevoerd. Hierdoor is de verwachting dat er overloop is over het jaar heen en dat een deel van het budget niet in 2017 maar in 2018 zal worden uitgegeven.

Overige verschillen (N 0,1 miljoen euro)

Overige kleinere afwijkingen tellen op tot een nadeel van 0,1 miljoen euro.

Programma 5: Sport en bewegen

Toelichting op afwijkingen in de uitvoering van beleid

Wij verwachten op dit moment geen afwijkingen in de uitvoering van beleid binnen dit programma.

Financiële Toelichting

Programma 5. Sport				
Deelprogramma	Primitieve begroting 2017	Actuele begroting 2017	Prognose VGR 17-II	Verwachte afwijking VGR 2017
Lasten				
05.1 Sportieve infrastructuur	19.884	20.054	19.916	138
05.2 Jeugd in beweging	1.292	1.287	1.114	173
Totaal lasten	21.176	21.341	21.030	311
Baten				
05.1 Sportieve infrastructuur	6.685	6.488	6.488	0
05.2 Jeugd in beweging	0	0	0	0
Totaal baten	6.685	6.488	6.488	0
Reserve mutaties				
Totaal toevoegingen	161	765	765	0
Totaal onttrekkingen	223	815	815	0
Totaal Programma 5	-14.429	-14.803	-14.492	311

Toelichting van het verschil tussen de actuele begroting 2017 en de prognose 2017 (alleen bij verschillen in baten en lasten > 250 duizend euro).

5.1 Sportieve infrastructuur en faciliteren verenigingen	Lasten	Baten	Saldo
Afwijking (bedragen x 1.000 euro)	138	0	138

Gelijk speelveld (geen afwijking)

Het Gelijk Speelveld is één van de deelprojecten uit het Meerjarenprogramma Sport en Bewegen. Uitgangspunt is een gelijke behandeling van verenigingen ten aanzien van vergoedingen die de gemeente verstrekt aan verenigingen. Zoals bij VGR-I al aan u gemeld gaan we in 2017 nog geen financieel voordeel halen uit de invoering van het Gelijk Speelveld.

Een latere invoering van het Gelijk Speelveld heeft als consequentie dat we de bezuiniging van 60 duizend euro dit jaar niet realiseren. Dit kunnen wij dit jaar opvangen uit de incidentele extra vrijval kapitaallasten afschrijving kunstgrasvelden van 10 naar 11 jaar. Wij zullen u hiertoe in 2017 nog een begrotingswijziging voorleggen.

Huur sporthal Europapark (V 105 duizend euro)

Voor de huur van de nog op te leveren sporthal in het Europapark hebben wij budget gereserveerd. Een deel van dit budget valt vrij.

Kapitaallasten (V 148 duizend euro)

Voor twee projecten zijn extra beleidsmiddelen beschikbaar gesteld die we niet volledig realiseren in 2017. Het gaat om de uitvoering van het project Papiermolen en de realisatie van de kleedkamers Corpus den Hoorn. De uitvoering van het project Papiermolen is deels van het seizoen afhankelijk en wordt deels beïnvloed door het project Aanpak Ring Zuid. De uitvoering van dit project start in het najaar van 2017 en loopt tot najaar 2018. In het seizoen 2018 is de Papiermolen dicht. De realisatie van de kleedkamers Corpus den Hoorn ronden we naar verwachting voor de kerst af.

Tot slot zien we een klein voordeel bij de uitvoering van de projecten gerelateerd aan het co-investeringsfonds dat dit jaar zal starten. Omdat de kapitaallasten hiervan op jaarbasis zijn bepaald is er dit jaar incidenteel vrijval.

Overige (N 115 duizend euro)

Overige kleinere afwijkingen tellen op tot een nadeel van 115 duizend euro.

5.2 Deelname aan Sport	Lasten	Baten	Saldo
Afwijking (bedragen x 1.000 euro)	173	0	173

Combinatiefuncties (V 173 duizend euro)

Tot op heden is bij de subsidiëring van de onderwijsinstellingen voor de combinatiefuncties*) steeds het kalenderjaar aangemerkt als schooljaar. Dat is niet toegestaan. In 2016 is schooljaar 2016/2017 gesubsidieerd. Dit jaar wordt schooljaar 2017/2018 gesubsidieerd voor het gedeelte van augustus t/m december 2017. Het gedeelte voor de maanden januari t/m juli 2017 is al in 2016 gesubsidieerd.

Hierdoor hebben we dit jaar een voordeel van 139 duizend euro.

Omdat het Jeugdbeleid fungeert als cofinancieringsbron van combinatiefuncties, ontstaat hierop een aanvullend incidenteel voordeel van 34 duizend euro.

*) Combinatiefuncties zijn bedoeld om kinderen meer in contact te brengen met sport en cultuur tijdens en na schooltijd.

Programma 6: Cultuur

Toelichting op afwijkingen in de uitvoering van beleid

6	Programma 6: Cultuur	
6.1	Culturele infrastructuur	
6.1.5	Beleidsveld: Evenementen	
	Leges evenementen	In VGR 2017-I hebben wij u geïnformeerd dat de inkomsten voor leges uit evenementen achterblijven bij de begroting. Dit komt enerzijds omdat wij sinds 2016 meerdere evenementen zoals Koningsdag onder één vergunning brengen waar dit voorheen verschillende vergunningen betrof. Daarnaast kunnen sinds 2016 meer evenementen worden afgedaan met een melding, omdat de drempel hiervoor is verhoogd naar 200 bezoekers. Daarnaast zien wij conform de landelijke trend, in Groningen een lichte daling van het aantal evenementen.

Financiële Toelichting

Programma 6. Cultuur				Verwachte
Deelprogramma	Primitieve begroting 2017	Actuele begroting 2017	Prognose VGR 17-II	afwijking VGR 2017
Lasten				
06.1 Culturele infrastructuur	23.964	31.220	31.248	-28
06.2 Deelname aan cultuur	15.189	15.289	15.289	0
Totaal lasten	39.153	46.509	46.537	-28
Baten				
06.1 Culturele infrastructuur	9.909	9.943	9.761	-182
06.2 Deelname aan cultuur	0	0	0	0
Totaal baten	9.909	9.943	9.761	-182
Reserve mutaties				
Totaal toevoegingen	1.736	1.867	1.867	0
Totaal onttrekkingen	2.464	2.523	2.523	0
Totaal Programma 6	-28.516	-35.910	-36.120	-210

Toelichting van het verschil tussen de actuele begroting 2017 en de prognose 2017 (alleen bij verschillen in baten en lasten > 250 duizend euro).

6.1 Culturele infrastructuur	Lasten	Baten	Saldo
Afwijking (bedragen x 1.000 euro)	- 28	-182	- 210

Kapitaallasten (V 250 duizend euro)

Investeringsprojecten worden bij de OPSB zoveel mogelijk in de zomermaanden gepland, wanneer er weinig programmering plaatsvindt. Dat heeft tot gevolg dat de kapitaallasten nog niet volledig op het jaar van investering drukken, daardoor ontstaat er een incidenteel voordeel ten opzichte van de begroting. Daarnaast is een deel van de investeringen 2015 en 2016 doorgeschoven naar de zomer van 2017, waardoor ook de kapitaallasten daarvan later worden gerealiseerd.

Onderhoud gebouwen (N 360 duizend euro)

De gebouwen van het muziekcentrum De Oosterpoort vragen jaarlijks veel onderhoud. Niet planmatig onderhoud neemt de laatste jaren toe door achterstallig onderhoud, daardoor wordt het beschikbare budget ook in 2017 overschreden.

In het voorjaar hebben wij een onderzoek laten doen naar de huidige staat van onderhoud en veiligheid van De Oosterpoort. De resultaten van dit onderzoek en het toekomstperspectief heeft u in juli van ons ontvangen.

Overige (N 100 duizend euro)

Overige afwijkingen, waaronder minder leges uit evenementen, tellen op tot een nadeel van 100 duizend euro.

Programma 7: Verkeer

Toelichting op afwijkingen in de uitvoering van beleid

7 Programma: Verkeer		
7.1 Deelprogramma: Fiets		
7.1.2 Beleidsveld: Fietsnetwerk		
	<p>1. Aanleg fietspad Noordelijke Ringweg</p> <p>2. Aanleg fietspad spoorlijn Groningen-Sauwerd</p> <p>3. Verbeteren Slimme Route naar Zernike Campus</p>	<p>Zoals gemeld in VGR-I 2017 zijn onze voornemens tot de aanleg van nieuwe fietspaden in Paddepoel en Selwerd (langs de ringweg en het spoor) én het verbeteren van de Slimme Route door Park Selwerd niet onopgemerkt gebleven. Samen met de gemeenteraad is destijds besloten meer tijd te nemen voor een intensief en uitgebreid participatietraject. Dit heeft geleid tot een vertraging van circa één jaar ten opzichte van de oorspronkelijke planning. In november 2016 heeft de raad het voorkeurstracé vastgesteld voor het fietspad langs de Noordelijke Ringweg. Gelijktijdig is besloten om ook voor het gehele fietspad langs de spoorlijn een tracéstudie met meerdere tracés uit te voeren. Op 31 mei jl. zijn het definitief ontwerp voor het fietspad door Park Selwerd en de fietsoversteek Eikenlaan door de gemeenteraad vastgesteld.</p>
7.1.2 Beleidsveld: Fietsnetwerk		
	<p>Aanleg fietspad Helperzoom als onderdeel van de Fietsroute Plus Groningen-Haren</p>	<p>Als gevolg van de discussies rond de nieuwe fietspaden in Paddepoel en Selwerd hebben we meer tijd genomen om de bewoners en belanghebbenden goed te betrekken bij de plannen voor een nieuw fietspad langs de Helperzoom. Hiervoor heeft een uitgebreid en intensief participatietraject plaatsgevonden. Op 31 mei jl. heeft de gemeenteraad unaniem ingestemd met het ontwerp voor dit fietspad.</p>

7 Programma: Verkeer		
7.2 Deelprogramma: Openbaar vervoer		
7.2.1 Beleidsveld: Bereikbaarheid dynamo's Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV)		
	<p>De planning voor het project Groningen Spoorzone is geactualiseerd. Naar verwachting zijn de doorkoppeling van de regionale treindiensten, de reizigerstunnel en het nieuwe busstation in 2022 klaar. Als de verschillende deelprojecten zijn afgerond, kan vanaf 2023/2024 worden begonnen met werkzaamheden in de</p>	<p>Het landschapsplan voor het nieuwe opstel terrein voor treinen bij De Vork in Haren wordt op een aantal onderdelen aangepast. Reden om de plannen aan te passen is dat er bij De Vork archeologisch waardevolle resten zijn gevonden. Om dit materiaal voor het nageslacht te bewaren, moeten het provinciaal inpassingsplan (provinciaal bestemmingsplan) en het daaraan gekoppelde landschapsplan gedeeltelijk worden aangepast.</p> <p>De planning voor het project Groningen Spoorzone is dan ook geactualiseerd. De aanleg van het opstel terrein bij De Vork is het eerste uitvoeringsproject van het project Groningen Spoorzone. Naast de ontwikkelingen bij De Vork hebben de procedures voor het verwerven van de grond bij De Vork, de keuze voor een bus-onderdoorgang en de verplaatsing van het busstation bij het Hoofdstation ook invloed op de planning. Naar verwachting zijn de doorkoppeling van de regionale treindiensten, de reizigerstunnel en het nieuwe busstation in</p>

	omgeving van het stationsgebied aan de zuid- en noordkant.	2022 klaar. Daarna zullen afrondende werkzaamheden plaatsvinden. De doorlooptijd van deze deelprojecten blijft gelijk. Het contract spoor is inmiddels aanbesteed. Medio oktober dit jaar wordt het contract Station aanbesteed. Als deze deelprojecten zijn afgerond, kan vanaf 2023/2024 worden begonnen met werkzaamheden in de omgeving van het stationsgebied aan de zuid- en noordkant.
7.2.1	Beleidsveld: Bereikbaarheid dynamo's HOV	
	5e en 6e trein Groningen-Assen gaan 4 maanden later rijden.	NS heeft besloten de nieuwe pendel Groningen-Assen (5e en 6e trein) te starten op 4 september 2017 en niet per 1 mei 2017. Oorzaak: Vanwege beperkte plancapaciteit binnen NS heeft NS aangegeven dat het voor hen onmogelijk is om de pendel op de streefdatum al te laten rijden. Bijsturing: bestuurlijk overleg hierover heeft plaatsgevonden. Daarin is afgesproken de pendel extra te promoten.
7.2.1	Beleidsveld: Bereikbaarheid dynamo's HOV	
	Oplevering laatste projecten HOV-Visie in 2018 i.p.v. in 2017.	Oplevering UMCG Noord, oplevering UMCG Zuid -inclusief plaatsing van Dynamisch Reizigers Informatie Systeem (DRIS) worden niet gehaald in 2017. Overigens wordt de aansluiting van de bus-onderdoorgang op de Stationsweg vanzelfsprekend pas aangelegd rondom de oplevering van de bus-onderdoorgang. Oorzaak: De werkzaamheden voor UMCG Noord en UMCG Zuid kunnen niet samenvallen met de aanpak van de Diepenring, omdat de bereikbaarheid van het betreffende gebied dan in het geding komt. Doordat het plaatsen van DRIS bij de haltes bij UMCG Noord en Zuid meetellen in de geformuleerde prestatie-indicatoren voor eind 2017, worden deze niet gehaald. Bijsturing: Uitvoering is uitgesteld naar 2018.
7 Programma: Verkeer		
7.3 Auto		
7.3.1 Beleidsveld: Bereikbaarheid dynamo's auto		
	Ombouwen Zuidelijke ringweg	Combinatie Herepoort en projectorganisatie Aanpak Ring Zuid hebben aangegeven meer tijd nodig te hebben voor het aanleveren van het herijkingsdossier. Door het verschuiven van het herijkingsmoment met vier maanden schuift de openstellingsdatum in 2021 tevens vier maanden naar achter. Dit komt doordat de werkzaamheden aan de verdiepte ligging pas ná herijking mogen starten. De deadline voor oplevering (eind 2021) verschuift vooralsnog niet. Oorzaak: Er is veel tijd geïnvesteerd in het uitwerken van de kansen in het kader van de alliantie. Voor de stuurgroep Aanpak Ring Zuid staan zorgvuldigheid en kwaliteit voorop. Daarom hebben wij nu de keuze gemaakt extra tijd te nemen, om begin november 2017 een goed gefundeerd herijkingsbesluit te kunnen nemen.
7.3.2	Beleidsveld: Stedelijke bereikbaarheid auto	
	Maatregelen nemen ter verbetering van de	In de Begroting 2017 was aangegeven dat de werkzaamheden van beide rotondes bij de aansluiting Driebond naar

	autodoorstroming tijdens ombouw Zuidelijke ringweg (behorend bij de Netwerkanalyse)	verwachting in 2017 worden afgerond. De oostelijke rotonde, die mee wordt genomen in de werkzaamheden van P+R Meerstad, wordt dit jaar afgerond. De westelijke rotonde bij aansluiting Driebond valt onder het project Sontwegtracé. De werkzaamheden van deze rotonde starten in 2017 en worden afgerond in 2018.
--	--	--

7 Programma: Verkeer		
7.4 Parkeren		
7.4.2 Beleidsveld: Parkeerbedrijf		
	Invoering scanvoertuig	Ons streven om het proefjaar met de scanauto voor parkeerhandhaving vanaf 1 maart jongstleden te starten, is door een samenloop van omstandigheden niet gehaald. In de eerste plaats heeft de testfase van het scanvoertuig langer geduurd dan voorzien, waardoor wij uiteindelijk begin mei konden beginnen met rijden. Hoewel de testfase zorgvuldig is doorlopen, lopen wij begin juli 2017 nog steeds tegen een aantal problemen aan met de scanmodule. Wij werken samen met de leverancier van de software van de scanauto om deze problemen op te lossen. Dit heeft tot gevolg dat er onvoldoende goede sturingsinformatie beschikbaar is om te komen tot verdere optimalisatie van onze digitale parkeerhandhaving. Daarnaast heeft de invoering van het kentekenerparkeren vertraging opgelopen. Deze twee componenten zorgen ervoor dat onze planning met betrekking tot optimalisatie van onze parkeerhandhaving (inclusief de financiële afwikkeling daarvan) vertraging oploopt. De vertraging van de invoering van het scanvoertuig kost geen extra geld.
7.4.2 Beleidsveld: Parkeerbedrijf		
	Handhaving straatparkeren	Wanneer wij kijken naar het aantal te realiseren naheffingsaanslagen (NHA's) voor parkeerhandhaving, liggen wij achter op het begrote aantal NHA's. Wij koersen nu op 2,3 miljoen euro aan inkomsten uit parkeerhandhaving. Dit is gelijk aan de opbrengst in 2016 en is onder de huidige omstandigheden hetgeen wij maximaal kunnen realiseren. Wij verwachten in 2017 een tekort op parkeerhandhaving. Naast het tekort ten opzichte van de begroting, moeten de extra kosten voor parkeerhandhaving worden terugverdiend. Dit zijn bijvoorbeeld de kosten voor de flexibele schil en de huur van het scanvoertuig. Met onze inzet van de scanauto spannen wij ons maximaal in om het begrote aantal naheffingsaanslagen (inclusief de extra kosten) te realiseren. Eventuele tekorten op parkeerhandhaving kunnen worden opgevangen binnen het Parkeerbedrijf.

Financiële Toelichting

Programma 7. Verkeer				Verwachte
Deelprogramma	Primitieve begroting 2017	Actuele begroting 2017	Prognose VGR 17-II	afwijking VGR 2017
Lasten				
07.1 Fiets	1.462	1.627	1.502	125
07.2 Openbaar vervoer	1.909	2.864	2.314	550
07.3 Auto	400	1.142	1.017	125
07.4 Parkeren	12.485	12.681	12.321	360
07.5 Verkeersveiligheid	210	210	210	0
07.6 Overig verkeer	8.751	8.256	7.656	600
Totaal lasten	25.217	26.780	25.020	1.760
Baten				
07.1 Fiets	0	0	0	0
07.2 Openbaar vervoer	0	200	200	0
07.3 Auto	1.000	1.000	0	-1.000
07.4 Parkeren	17.084	17.366	17.381	15
07.5 Verkeersveiligheid	0	0	0	0
07.6 Overig verkeer	1.901	1.514	1.514	0
Totaal baten	19.985	20.080	19.095	-985
Reserve mutaties				
Totaal toevoegingen	3.384	3.384	3.384	0
Totaal onttrekkingen	0	0	0	0
Totaal Programma 7	-8.616	-10.084	-9.309	775

Toelichting van het verschil tussen de actuele begroting 2017 en de prognose 2017 (alleen bij verschillen in baten en lasten > 250 duizend euro).

7.1 Fiets	Lasten	Baten	Saldo
Afwijking (bedragen x 1.000 euro)	125	0	125
HOV-maatregelen OV (V 125 duizend euro)			
In 2017 verwachten wij een vrijval op de kapitaallasten investeringsprojecten Hoogwaardig Openbaar Vervoer maatregelenpakket. De uitvoering is inmiddels dusdanig gevorderd dat duidelijk is dat niet alle beschikbaar gestelde gelden nodig zijn. Binnen het deelprogramma 7.1 Fiets gaat het om 125 duizend euro. Wij stellen voor om dit voordeel in te zetten ten behoeve van het verwachte nadeel van 1 miljoen euro op de taakstelling autobereikbaarheid in deelprogramma 7.3 Auto.			
7.2 Openbaar vervoer			
Afwijking (bedragen x 1.000 euro)	550	0	550
HOV-maatregelen OV (V 550 duizend euro)			
Zie toelichting bij 7.1. Binnen het deelprogramma 7.2 Openbaar vervoer gaat het om 550 duizend euro.			
7.3 Auto			
Afwijking (bedragen x 1.000 euro)	125	- 1.000	- 875
HOV-maatregelen OV (V 125 duizend euro)			
Zie toelichting bij 7.1. Binnen het deelprogramma 7.3 Auto gaat het om 125 duizend euro.			
Autobereikbaarheid (N 1,0 miljoen euro)			
Bij de begroting is uitgegaan van een incidentele vrijval van 1 miljoen euro binnen het programma autobereikbaarheid. Deze incidentele vrijval kan niet worden gerealiseerd omdat het om			

kredietruimte verlaging gaat. Wij voorzien in alternatieve invulling middels vrijval op de kapitaallasten HOV-maatregelen OV en investeringsprojecten Verkeer & Vervoer in de deelprogramma's 7.1 Fiets, 7.2 Openbaar vervoer, 7.3 Auto en 7.6 Overig verkeer.

7.4 Parkeren	Lasten	Baten	Saldo
Afwijking (bedragen x 1.000 euro)	360	15	375

Parkeerbedrijf (V 375 duizend euro)

Het totale resultaat parkeerbedrijf komt uit op 1,528 miljoen euro voordeel. In de begroting 2017 is al rekening gehouden met een voordeel van 1,153 miljoen euro. In 2017 verwachten we op basis van de actuele meerjarenbegroting parkeerbedrijf 375 duizend euro meer voordelig resultaat. Dit voordeel wordt veroorzaakt door hogere opbrengsten uit buurtstallingen, straatparkeren en P+R terreinen. Daarnaast zijn er lagere kosten bij straatparkeren en P+R terreinen.

7.6 Overig verkeer	Lasten	Baten	Saldo
Afwijking (bedragen x 1.000 euro)	600	0	600

Projecten Verkeer & Vervoer (V 600 duizend euro)

In 2017 verwachten wij een vrijval op de kapitaallasten investeringsprojecten Verkeer & Vervoer van 600 duizend euro. Wij stellen voor om 200 duizend euro van dit voordeel in te zetten ten behoeve van het verwachte nadeel van 1 miljoen euro op de taakstelling autobereikbaarheid in deelprogramma 7.3 Auto.

Programma 8: Wonen

Toelichting op afwijkingen in de uitvoering van beleid

8	Programma: Wonen	
8.1	Deelprogramma: Gezinnen	
8.1.1	Beleidsveld: Bouwen in de uitleg	
	Realiseren van nieuwe woningen in bestaand stedelijk gebied en op uitleglocaties.	Hier geldt dat de beperkte investeringsruimte van de corporaties ertoe leidt dat er minder sociale huurwoningen dan voorheen worden gerealiseerd.

8	Programma:	
8.1	Deelprogramma: Gezinnen	
8.1.2	Beleidsveld: Bouwen in de bestaande stad	
	We zetten in op voldoende binnenstedelijke plancapaciteit om te voorzien in de woningbouwbehoefte.	Ook hier geldt dat de beperkte investeringsruimte van de corporaties ertoe leidt dat er minder sociale huurwoningen dan voorheen worden gerealiseerd.

8	Programma: Wonen	
8.3	Deelprogramma: Ouderenhuisvesting	
8.3.3	Beleidsveld: Mantelzorg en meer-generatiewoningen	
	Beter zicht krijgen op de actuele en toekomstige behoefte aan mantelzorgwoningen en hoe we daar het beste met onze partners in kunnen voorzien.	In de stad hebben we één mooi complex met mantelzorgwoningen aan de Curaçaostraat. Verder zijn er in de hele stad individuele oplossingen tot stand gebracht waardoor mantelzorg beter mogelijk is. De vraag naar mantelzorgoplossingen in woonsituaties is niet bekend en is moeilijk inzichtelijk te krijgen.

Financiële Toelichting

Programma 8. Wonen				Verwachte
Deelprogramma	Primitieve begroting 2017	Actuele begroting 2017	Prognose VGR 17-II	afwijking VGR 2017
Lasten				
08.1 Gezinnen	2.783	2.365	2.365	0
08.2 Jongerenhuisvesting	623	610	610	0
08.3 Wonen en zorg	31	31	31	0
08.4 Kwaliteit woningvoorraad	2.979	2.941	2.941	0
08.5 Betaalbaarheid en beschikbaarheid	200	200	200	0
08.6 Cultuurhistorie en archeologie	802	802	802	0
08.7 Overig wonen	10.365	15.712	16.612	-900
Totaal lasten	17.783	22.661	23.561	-900
Baten				
08.1 Gezinnen	364	378	378	0
08.2 Jongerenhuisvesting	84	84	84	0
08.3 Wonen en zorg	31	31	31	0
08.4 Kwaliteit woningvoorraad	288	268	268	0
08.5 Betaalbaarheid en beschikbaarheid	2	2	2	0
08.6 Cultuurhistorie en archeologie	0	0	0	0
08.7 Overig wonen	7.309	7.851	9.251	1.400
Totaal baten	8.078	8.614	10.014	1.400
Reserve mutaties				
Totaal toevoegingen	334	334	334	0
Totaal onttrekkingen	1.726	3.776	3.776	0
Totaal Programma 8	-8.313	-10.605	-10.105	500

Toelichting van het verschil tussen de actuele begroting 2017 en de prognose 2017 (alleen bij verschillen in baten en lasten > 250 duizend euro).

8.7 Overig Wonen	Lasten	Baten	Saldo
Afwijking (bedragen x 1.000 euro)	- 900	1.400	- 500

Leges bouwactiviteit (V 500 duizend euro)

Ten opzichte van de actuele begroting 2017 legesinkomsten bouwactiviteit van 6,2 miljoen euro wordt 1,4 miljoen euro meer aan leges verwacht. Dit wordt veroorzaakt door met name meer leges uit grote bouwprojecten met betrekking tot woningbouw, Europapark en aanpak Ring Zuid. Het is lastig in te schatten wanneer een aanvraag daadwerkelijk wordt ingediend. Mutaties in projecten en vertragingen kunnen de daadwerkelijke legesopbrengst sterk beïnvloeden. Om deze reden moet rekening worden gehouden met een bandbreedte van 0,5 miljoen euro. De actuele begroting 2017 en de prognose van de legesinkomsten kan als volgt worden gespecificeerd:

Begroting 2017

Prognose bouwplannen leges < 100.000	2.276
Prognose bouwplannen leges > 100.000	3.900
Totaal	<u>6.176</u>

Totaal prognose 2017 VGR-II

Prognose bouwplannen leges < 100.000	2.901
Prognose bouwplannen leges > 100.000	4.675
Totaal	<u>7.576</u>

Ten opzichte van de begroting wordt tevens 0,9 miljoen euro meer aan lasten verwacht. Om de bouwaanvragen te kunnen afhandelen ook in relatie tot de complexere regelgeving moet er extra personeel worden ingehuurd. We verwachten een resultaat op de leges bouwactiviteit van 0,5 miljoen euro.

Programma 9: Onderhoud & beheer openbare ruimte

Toelichting op afwijkingen in de uitvoering van beleid

Wij verwachten op dit moment geen afwijkingen in de uitvoering van beleid binnen dit programma. Bij het stroever maken van gele stenen in de binnenstad om veilig gebruik te garanderen (beleidsveld 9.1.1 Kwaliteit van de leefomgeving) maken we de kanttekening dat we het beschikbare budget nog niet volledig aanwenden in 2017 omdat we eerst alleen de gladste straten aanpakken. We onderzoeken namelijk de mogelijkheden voor een gewijzigde aanpak vanaf 2018 (vervangen van de gladde stenen door nieuwe stenen die stroef blijven).

Financiële Toelichting

Programma 9. Onderhoud en beheer openbare ruimte				Verwachte
Deelprogramma	Primitieve begroting 2017	Actuele begroting 2017	Prognose VGR 17-II	afwijking VGR 2017
Lasten				
09.1 Kwaliteit van de leefomgeving	53.896	55.681	55.233	448
09.2 Afvalinzameling en -verwerking	28.750	31.498	31.498	0
Totaal lasten	82.646	87.179	86.731	448
Baten				
09.1 Kwaliteit van de leefomgeving	22.614	23.310	23.310	0
09.2 Afvalinzameling en -verwerking	35.098	38.174	38.174	0
Totaal baten	57.712	61.484	61.484	0
Reserve mutaties				
Totaal toevoegingen	204	204	204	0
Totaal onttrekkingen	161	161	161	0
Totaal Programma 9	-24.977	-25.738	-25.290	448

Toelichting van het verschil tussen de actuele begroting 2017 en de prognose 2017 (alleen bij verschillen in baten en lasten > 250 duizend euro).

9.1 Kwaliteit van de leefomgeving	Lasten	Baten	Saldo
Afwijking (bedragen x 1.000 euro)	448	0	448
Onderhoud openbare ruimte (V 298 duizend euro)			
Een aantal investeringsprojecten BORG zijn vertraagd of worden dit jaar niet meer uitgevoerd, hierdoor ontstaat vrijval kapitaallasten op het programmabudget (V 248 duizend euro). Verder kan het project Vestdijklaan dit jaar niet meer worden uitgevoerd (V 50 duizend euro).			
Extra beleid groot onderhoud kinderboerderijen (V 150 duizend euro)			
In de begroting 2017 is 250 duizend euro extra beleid beschikbaar ten behoeve van de investering in groot onderhoud kinderboerderijen. Door vertraging in de uit te voeren werkzaamheden groot onderhoud op de kinderboerderij Stadspark wordt dit jaar 150 duizend euro niet uitgegeven.			
9.2 Afvalinzameling en verwerking			
Afwijking (bedragen x 1.000 euro)	0	0	0
Kwijtschelding (geen afwijking)			
Bij de baten van 9.2 Afvalinzameling en –verwerking is te vermelden dat bij de opmaak van de jaarrekening 2016 bleek dat er sprake was van minder kwijtschelding (0,4 miljoen euro), waardoor er meer baten binnenkwamen afgelopen jaar. In de loop van 2017 blijkt dat dit een blijvend effect is. Het voordeel loopt via de voorzieningen, waardoor geen afwijking wordt gemeld.			

Programma 10: Veiligheid

Toelichting op afwijkingen in de uitvoering van beleid

Wij verwachten op dit moment geen afwijkingen in de uitvoering van beleid binnen dit programma.

Financiële Toelichting

Programma 10. Veiligheid				
Deelprogramma	Primitieve begroting 2017	Actuele begroting 2017	Prognose VGR 17-II	Verwachte afwijking VGR 2017
Lasten				
10.1 Veilige woon- en leefomgeving	5.100	4.642	4.642	0
10.2 Jeugd en veiligheid	240	605	605	0
10.3 Integriteit en veiligheid	907	1.073	1.073	0
10.4 Fysieke veiligheid	17.376	16.491	16.775	-284
Totaal lasten	23.623	22.811	23.095	-284
Baten				
10.1 Veilige woon- en leefomgeving	1.835	1.783	1.783	0
10.2 Jeugd en veiligheid	0	0	0	0
10.3 Integriteit en veiligheid	468	468	468	0
10.4 Fysieke veiligheid	1.853	965	965	0
Totaal baten	4.156	3.216	3.216	0
Reserve mutaties				
Totaal toevoegingen	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen	0	0	0	0
Totaal Programma 10	-19.467	-19.595	-19.879	-284

Toelichting van het verschil tussen de actuele begroting 2017 en de prognose 2017 (alleen bij verschillen in baten en lasten > 250 duizend euro).

10.4 Fysieke veiligheid	Lasten	Baten	Saldo
Afwijking (bedragen x 1.000 euro)	-284	0	-284

Veiligheidsregio (N 284 duizend euro)

Door autonome ontwikkelingen bij de Veiligheidsregio namelijk de nacalculatie van de indexatie 2016 (260 duizend euro), toenemende pensioenlasten (400 duizend euro) en eisen aan schoon en veilig werken (107 duizend euro), waarin de gemeente Groningen een aandeel van 41% heeft, verwachten wij een nadeel van 314 duizend euro op het deelprogramma 10.4. Daarnaast is een reglementaire correctie op de verdeelsleutel uitgevoerd wat voor de gemeente Groningen leidt tot een voordeel van 30 duizend euro.

Programma 11: Stadhuis en Stadjer

Toelichting op afwijkingen in de uitvoering van beleid

Wij verwachten op dit moment geen afwijkingen in de uitvoering van beleid binnen dit programma.

Financiële Toelichting

Programma 11. Stadhuis en Stadjer				
Deelprogramma	Primitieve begroting 2017	Actuele begroting 2017	Prognose VGR 17-II	Verwachte afwijking VGR 2017
Lasten				
11.1 Publieke dienstverlening	14.010	14.217	14.132	85
11.2 Communicatie met de burger	55	55	55	0
Totaal lasten	14.065	14.272	14.187	85
Baten				
11.1 Publieke dienstverlening	6.494	6.006	6.006	0
11.2 Communicatie met de burger	0	-24	-24	0
Totaal baten	6.494	5.982	5.982	0
Reserve mutaties				
Totaal toevoegingen	488	488	488	0
Totaal onttrekkingen	518	518	518	0
Totaal Programma 11	-7.541	-8.260	-8.175	85

Toelichting van het verschil tussen de actuele begroting 2017 en de prognose 2017 (alleen bij verschillen in baten en lasten > 250 duizend euro).

Er zijn geen verschillen in baten en lasten > 250 duizend euro.

Programma 12: College, Raad en gebiedsgericht werken

Toelichting op afwijkingen in de uitvoering van beleid

Wij verwachten op dit moment geen afwijkingen in de uitvoering van beleid binnen dit programma.

Financiële Toelichting

Programma 12. College, raad en gebiedsgericht werken				
Deelprogramma	Primitieve begroting 2017	Actuele begroting 2017	Prognose VGR 17-II	Verwachte afwijking VGR 2017
Lasten				
12.1 College en Raad	3.555	4.427	5.295	-868
12.2 Gebiedsgericht werken	1.595	4.439	4.022	417
Totaal lasten	5.150	8.866	9.317	-451
Baten				
12.1 College en Raad	1.303	1.287	1.181	-106
12.2 Gebiedsgericht werken	165	165	165	0
Totaal baten	1.468	1.452	1.346	-106
Reserve mutaties				
Totaal toevoegingen	3.426	4.707	4.707	0
Totaal onttrekkingen	16.051	29.773	29.773	0
Totaal Programma 12	8.943	17.652	17.095	-557

Toelichting van het verschil tussen de actuele begroting 2017 en de prognose 2017 (alleen bij verschillen in baten en lasten > 250 duizend euro).

12.1 College en Raad	Lasten	Baten	Saldo
Afwijking (bedragen x 1.000 euro)	-868	-106	-974

Nominale compensatie (N 850 duizend euro)

De nominale ontwikkelingen (loon- en prijsontwikkelingen) stellen we ten opzichte van de begroting bij. De loonkosten nemen in 2017 met 0,3 procent toe vanwege CAO-ontwikkeling en sociale lastenmutatie (pensioenpremie). Ook is in 2017 op basis van ramingen van het CPB sprake van een bijstelling van de prijsontwikkeling van 0,2 procent.

Directies worden uit de algemene middelen voor deze nominale ontwikkelingen gecompenseerd. Deze compensatie hebben wij berekend op 662 duizend euro. Daarnaast is nog sprake van een nacalculatie over 2016 van 188 duizend euro. Het totaal aan directies te compenseren bedrag komt daarmee op 850 duizend euro. Dit leidt op dit programma tot een nadeel.

Aanbestedingsvoordeel inleen (N 500 duizend euro)

In de begroting 2017 is een bezuinigingsopgave voor onze organisatie opgenomen. Op dit deelprogramma noteren wij een nadeel van 500 duizend euro en een voordeel van 239 duizend (weglek, zie hierna). Op andere deelprogramma's zijn voordelen te zien. Per saldo verwachten wij een voordeel te realiseren van 115 duizend euro op bezuinigingen op de organisatie.

Extra Beleid Weglek bezuinigingen (V 239 duizend euro)

In de begroting is een budget voor weglegeffecten bij tarieven als gevolg van bezuinigingen opgenomen. Het budget wordt in de jaren 2017 tot en met 2019 ingezet voor de weglek van de bezuinigingsmaatregelen als generatiepact en AOW-uitstroom. Omdat in 2017 sprake is van aanloop is in 2017 niet het volledig budget nodig. Dit leidt dit jaar tot een incidenteel voordeel van 239 duizend

euro.

Verhoging dekkingsgraad tarieven (N 125 duizend euro)

Eén van de bezuinigingsmaatregelen was de verhoging van de dekkingsgraad van de privaatrechtelijke tarieven. Van de oorspronkelijke taakstelling moet 125 duizend euro nog door de cultuursector concreet worden ingevuld. Wij verwachten voor dit jaar hiervoor een tekort van 125 duizend euro.

Opheffing GR Meerstad (V 156 duizend euro)

Als gevolg van de grenscorrectie waarbij Meerstad over is gegaan van Slochteren naar Groningen, is er geen gemeenschappelijke regeling (GR) meer nodig voor de publieke taken. Resterende afspraken tussen Slochteren en Groningen over de samenwerking worden vervat in een Bestuursovereenkomst. Dit leidt voor 2017 tot een voordeel van 156 duizend euro. 44 duizend euro betreft de afrekening met de GR en 112 duizend is de vrijval van het structurele budget dat hiervoor in de begroting staat.

Overige (V 106 duizend euro)

Overige afwijkingen tellen op tot een voordeel van 106 duizend euro.

12.2 Gebiedsgericht werken	Lasten	Baten	Saldo
Afwijking (bedragen x 1.000 euro)	417	0	417

Buurtaccommodaties Oosterparkwijk (V 417 duizend euro)

Dit door uw raad vastgesteld als meerjarig project tot 2018 ondervindt vertraging. Het betreft een omvangrijke en complexe herschikking van buurt- en wijkfuncties en heeft betrekking op voorgenomen sloop, nieuwbouw en renovatie op meerdere locaties. Daartoe behoren onder andere: de sloop van het Treslinghuis, de nieuwbouw van een basisschool op deze locatie, de herhuisvesting van functies die tot nu in het Treslinghuis zijn ondergebracht, en de huisvesting van WIJ Oosterparkwijk in de Simon van Hasseltschool. Het gereserveerde budget is vooral bedoeld om de wijkontmoetings- en recreatiefunctie van het huidige Treslinghuis op een andere locatie mogelijk te maken.

Programma 13: Algemene inkomsten en post onvoorzien

Toelichting op afwijkingen in de uitvoering van beleid

Wij verwachten op dit moment geen afwijkingen in de uitvoering van beleid binnen dit programma.

Financiële Toelichting

Programma 13. Algemene inkomsten en post onvoorzien	Primitieve begroting 2017	Actuele begroting 2017	Prognose VGR 17-II	Verwachte afwijking VGR 2017
Deelprogramma				
Lasten				
13.1 Algemene inkomsten. & post onvoorzien	42.688	41.173	38.221	2.952
Totaal lasten	42.688	41.173	38.221	2.952
Baten				
13.1 Algemene inkomsten. & post onvoorzien	547.939	548.409	551.114	2.705
Totaal baten	547.939	548.409	551.114	2.705
Reserve mutaties				
Totaal toevoegingen	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen	0	0	0	0
Totaal Programma 13	505.251	507.236	512.893	5.657

Toelichting van het verschil tussen de actuele begroting 2017 en de prognose 2017 (alleen bij verschillen in baten en lasten > 250 duizend euro).

13.1 Algemene inkomsten en post onvoorzien	Lasten	Baten	Saldo
Afwijking (bedragen x 1.000 euro)	2.952	2.705	5.657

Algemene uitkering (V 3,9 miljoen euro)

Algemene uitkering 2016 (V 555 duizend euro)

Uit de meicirculaire 2017 blijkt dat de uitkeringsfactor over 2016 met 2 punten opwaarts wordt bijgesteld. Voor Groningen levert dit een voordeel op van 354 duizend euro. Daarnaast heeft er een actualisatie van de uitkeringsbasis plaatsgevonden. Dit levert voor Groningen een voordeel op van 201 duizend euro.

Daarnaast hebben er enkele bijstellingen in integratie- en decentralisatie uitkeringen plaatsgevonden die zijn verrekend met de inhoudelijke programma's en hierdoor niet leiden tot een concernresultaat:

- Integratie uitkering Wmo: + 73 duizend euro;
- Decentralisatie uitkering Maatschappelijke opvang: – 12 duizend euro;
- Decentralisatie uitkering Verhoogde asielinstroom: + 656 duizend euro (zie programma 4.2);
- Decentralisatie uitkering Bed, bad en brood: + 2,1 miljoen euro (zie programma 4.2).

Landelijke ontwikkelingen 2017 (V 1,9 miljoen euro)

Uit de meicirculaire 2017 blijkt dat de uitkeringsfactor over 2017 met 11 punten wordt verhoogd ten opzichte van de begroting 2017. Dit wordt grotendeels verklaard door hogere accessen vanuit de meicirculaire 2017. Voor Groningen levert dit een voordeel op van 1,9 miljoen euro.

Plaatselijke ontwikkelingen 2017 (V 1,4 miljoen euro)

De plaatselijke ontwikkelingen 2017 zijn geactualiseerd ten opzichte van de ramingen zoals die zijn opgenomen in de primitieve begroting 2017. Op basis van actuele informatie vanuit onder andere het CBS en de jaarrekening 2016 zijn de standen van een groot aantal verdeelmaatstaven 2017

geactualiseerd. Met name het aantal lage inkomens, bijstandsonvangers en de omgevingsadressendichtheid vallen hoger uit dan ingeschat bij de begroting 2017. Deze actualisatie leidt per saldo tot een hogere uitkering van 1,4 miljoen euro.

Dividend (V 576 duizend euro)

De dividendvoorstellen van de BNG en Enexis zijn bekend. Voor 2017 wordt 576 duizend euro meer dividend verwacht dan in de begroting aangenomen. 203 duizend euro betreft BNG, het overige voordeel van 373 duizend euro betreft de ontvangst van dividend uit Enexis-kapitaalverstrekkingen.

Saldo financieringsfunctie (V 700 duizend euro)

Korte mismatchfinanciering (V 460 duizend euro)

In 2017 wordt naar verwachting 87 miljoen euro van de lange vermogensbehoefte gefinancierd met kort vermogen (korte mismatch benutting). Ten opzichte van VGR-I is dat 6 miljoen euro minder. Korte mismatch benutting levert rentevoordeel op, omdat de korte rentetarieven gewoonlijk lager zijn dan de lange. Het rentetarief voor langlopende leningen is begroot op 1,50%. De korte rentetarieven liggen momenteel op of onder de nul procent. Gerealiseerd wordt een korte mismatch voordeel van 1,312 miljoen euro. Hiervan is 0,852 miljoen euro al in de begroting verwerkt. Het verwachte nettoresultaat is 0,460 miljoen euro.

Rente kort vermogen (V 200 duizend euro)

De negatieve rente bij het aantrekken van kortlopende leningen levert een voordeel op van naar verwachting 200 duizend euro.

Overig (V 40 duizend euro)

Overige voor-en nadelen binnen de financieringsfunctie tellen op tot een voordeel van 40 duizend euro

Logiesbelasting (V 450 duizend euro)

In 2017 zijn de aanslagen 2016 opgelegd. In 2016 zijn er meer overnachtingen geweest dan begroot. Hierdoor vertoont de logiesbelasting een meeropbrengst van 450 duizend euro.

Post onvoorzien

In 2017 is er nog geen beroep gedaan op de post Onvoorzien. Het volledige budget van 100 duizend euro is nog beschikbaar.

Programma 14: Overhead en ondersteuning organisatie

Toelichting op afwijkingen in de uitvoering van beleid

Wij verwachten op dit moment geen afwijkingen in de uitvoering van beleid binnen dit programma.

Financiële Toelichting

Programma 14. Overhead en ondersteuning organisatie	Primitieve begroting 2017	Actuele begroting 2017	Prognose VGR 17-II	Verwachte afwijking VGR 2017
Lasten				
14.1 Overhead en onderst organisatie	119.223	118.382	119.826	-1.444
Totaal lasten	119.223	118.382	119.826	-1.444
Baten				
14.1 Overhead en onderst organisatie	24.447	23.880	24.640	760
Totaal baten	24.447	23.880	24.640	760
Reserve mutaties				
Totaal toevoegingen	0	941	941	0
Totaal onttrekkingen	0	0	0	0
Totaal Programma 14	-94.776	-95.443	-96.127	-684

Toelichting van het verschil tussen de actuele begroting 2017 en de prognose 2017 (alleen bij verschillen in baten en lasten > 250 duizend euro).

14.1 Deelprogramma: Overhead en ondersteuning organisatie	Lasten	Baten	Saldo
	-1.444	760	-684.
Afwijking (bedragen x 1.000 euro)			

Bedrijfsvoering SSC (V 620 duizend euro)

Het SSC heeft in 2017 incidentele voordelen op de bedrijfsvoering door een onderschrijding op de personele lasten van 580 duizend euro. In verband met de organisatieontwikkeling van het SSC zijn er onder meer tijdelijk vacatures niet vervuld. Daarnaast zijn er nog diverse kleine verschillen.

Outsourcing ICT (geen afwijking)

Door een verschuiving in de start van de aan- en uitbesteding van generieke ICT schuift de algehele planning op, planvorming en opstarten projecten duurt langer dan gepland. Wij zijn momenteel bezig met de inschatting van de totale personele consequenties zodat we de reorganisatievoorziening kunnen treffen. Eventuele effecten zullen bij het rekening resultaat 2017 zichtbaar worden. In verband met de voorgenomen outsourcing worden vacatures veelal niet structureel ingevuld. Om de continuïteit van dienstverlening te garanderen wordt extra ingehuurd. Daarnaast worden medewerkers intern en extern gedetacheerd. Ook worden ICT-investeringen waar mogelijk uitgesteld. Met betrekking tot investeringsprojecten worden de uren van projectleiders op investeringsprojecten niet langer geactiveerd. De verwachting is dat de nieuwe leverancier deze kosten niet gaat vergoeden.

Bezuiniging vastgoed (N 795 duizend euro)

In de begroting is een bezuinigingstaakstelling op vastgoed opgenomen van 2 miljoen euro. Voor de korte termijn zal de reële doorlooptijd die nodig is om genomen maatregelen effect te laten krijgen naar verwachting leiden tot een lagere bezuiniging. Wij gingen in de 1e voortgangsrapportage voor 2017 uit van een nadelig resultaat van 500 duizend euro. Het huidige reële beeld valt lager uit op 795

duizend euro nadeel. Dit wordt mede veroorzaakt door externe factoren waar wij geen invloed op hebben. Op dit moment lopen diverse acties die moeten leiden tot het behalen van het genoemde resultaat.

Projectkosten gemeentelijke herindeling (N 275 duizend euro)

In 2017 worden voorbereidingen getroffen voor de gemeentelijke herindeling. Omdat de rijksbijdrage pas in 2018 beschikbaar komt, zullen de kosten in 2017 leiden tot een resultaat.

Overig (N 234 duizend euro)

Overige voor-en nadelen tellen op tot een nadeel van 234 duizend euro.

HOOFDSTUK 2: PARAGRAFEN

Paragraaf 1: Integraal gebiedsgericht werken

Toelichting op afwijkingen in de uitvoering van beleid

1 Paragraaf: Integraal gebiedsgericht werken Naam onderdeel: Gebiedsagenda Oude Wijken	
Buurtaccommodaties Oosterparkwijk	Dit project ondervindt vertraging. Het betreft een omvangrijke en complexe herschikking van buurt- en wijkfuncties en heeft betrekking op voorgenomen sloop, nieuwbouw en renovatie op meerdere locaties. Daartoe behoren o.a.: de sloop van het Treslinghuis, de nieuwbouw van een basisschool op deze locatie, de herhuisvesting van functies die tot nu in het Treslinghuis zijn ondergebracht, en de huisvesting van WIJ Oosterparkwijk in de Simon van Hasseltschool. Het gereserveerde budget is vooral bedoeld om de wijkontmoetings- en recreatiefunctie van het huidige Treslinghuis op een andere locatie mogelijk te maken.

Paragraaf 2: Duurzaamheid

Toelichting op afwijkingen in de uitvoering van beleid

Wij verwachten op dit moment geen afwijkingen in de uitvoering van beleid binnen dit paragraaf.

Energiebeleid

Toelichting is opgenomen bij onderdeel 'Aanbevelingen rekenkamercommissie'.

Paragraaf 9: Bedrijfsvoering

Toelichting op afwijkingen in de uitvoering van beleid

9 Paragraaf: Bedrijfsvoering Naam onderdeel: Eén integraal werkende organisatie Onderwerp: zaakgericht werken	
In 2017 bereiken we de gestelde norm van 90% zaakgerichte afhandeling van onze dienstverlening niet.	Ongeveer 25% van de dienstverleningsprocessen gaan we niet zaakgericht afhandelen. Dit heeft met name betrekking op de gemeentelijke belastingen, omdat deze dienstverlening over gaat naar het Noordelijk Belasting Kantoor (NBK). De uiteindelijke norm van 90% moet dus worden bijgesteld naar 75%. Daarnaast levert het programma later op dan gepland, onder meer als gevolg van problemen met levering en implementatie van ICT. Omdat we samen met een aantal gemeenten binnen Dimpact in de voorhoede werken aan digitalisering van processen, moeten oplossingen vaak nog beproefd worden. Dit pionieren kost tijd en levert pas later resultaat op. Van de processen die we zaakgericht gaan uitvoeren, is er eind

		<p>2017 naar verwachting 20% gereed. Dit gaat vooral om de dienstverlening van de afdeling burgerzaken en sociale voorzieningen.</p> <p>Bijsturing: We stellen prioriteiten binnen stuurgroep zaakgericht werken. Ook hebben we extra aandacht voor levering door Dimpact.</p>
--	--	--

<p>9 Paragraaf: Bedrijfsvoering Naam onderdeel: ICT en technologische innovatie Onderwerp: Europese aanbesteding generieke ICT</p>		
<p>Geplande datum afronden aanbesteding met circa 18 weken vertraagd.</p>		<p>Oorzaak: Vertraging in het besluitvormingsproces voor de reorganisatie I&A en we hadden meer tijd nodig om een kwalitatief goed aanbestedingsdocument op te leveren.</p> <p>Bijsturing: De aanbesteding is ondertussen gepubliceerd, de planning en business case zijn geactualiseerd en bijgewerkt.</p>

<p>9 Paragraaf: Bedrijfsvoering Naam onderdeel: Mobiliteit, ontwikkeling en diversiteit Onderwerp: Mobiliteit/personeelsschouw tot schaal 7</p>		
<p>Uitvoering personeelsschouw tot schaal 7: maatwerk per directie in plaats van een concernaanpak</p>		<p>In aanvulling op de strategische personeelsplanning was een personeelsschouw tot schaal 7 gepland vanwege de toenemende digitalisering in deze schalen. In plaats van een concernbrede personeelsschouw gaan we per directie maatwerk toepassen.</p> <p>Oorzaak: In 2016 hebben we een kwantitatieve inventarisatie gedaan. Hieruit blijkt dat de ontwikkelingen per directie erg verschillend zijn.</p> <p>Bijsturing: We hebben veel aandacht voor de knelpunten die we voorzien door krimp in de schalen t/m 7. We ondersteunen de directies met maatwerk in hun aanpak.</p>

<p>9 Paragraaf: Bedrijfsvoering Naam onderdeel: Mobiliteit, ontwikkeling en diversiteit Onderwerp: Ontwikkelen medewerkers en leidinggevenden/MTO</p>		
<p>Vertraging in de ontwikkeling van de nieuwe meetwijze MTO</p>		<p>Het medewerkerstevredenheidsonderzoek (MTO) wordt per 2017 op een nieuwe manier opgezet: met een paar keer per jaar korte peilingen in plaats van een groot, breed onderzoek. De nieuwe werkwijze is ontwikkeld; het beoogd aantal peilingen blijft dit jaar nog achter.</p> <p>Oorzaak De nieuwe aanpak MTO vraagt een goede voorbereiding. We hebben ons breed georiënteerd op een passende methodiek en een goede afweging van op te nemen onderwerpen, ook gezien de wensen in de organisatie en de ervaringen met het vorige tevredenheidsonderzoek.</p> <p>Bijsturing: De voorbereiding nadert de afronding. We starten dit najaar met de uitvoering.</p>

9 Paragraaf: Bedrijfsvoering Naam onderdeel: Mobiliteit, ontwikkeling en diversiteit Onderwerp: ziekteverzuim	<p>Het ziekteverzuim is over het eerste half jaar van 2017 5,8%</p>	<p>Het verzuimcijfer over het eerste half jaar van 2017 is 5,8%. Dit is een afwijking ten opzichte van de begroting (5,6%), maar een daling ten opzichte van VGR-I (6,8%).</p> <p>Oorzaak: De eerdere interventies en de gesprekken die we voeren vanaf 3 maanden ziekte lijken hun vruchten afwerpen, waardoor het ziekteverzuim daalt. Ook hebben we begin dit jaar een conversie uitgevoerd van het oude naar het nieuwe registratiesysteem. We hebben nu een goed beeld van de cijfers.</p> <p>Bijsturing: We vervolgen de acties die we hebben genomen om het ziekteverzuim terug te dringen. Ook doen we een nadere analyse om de verschillen te kunnen verklaren.</p>
---	---	--

Slot en nacalculaties

In 2017 worden de volgende slotcalculaties opgesteld:

Slotcalculaties	
1. December	Bessemoerstrook
2. December	Vuursteenlocatie

In 2017 worden de volgende nacalculaties opgesteld:

Nacalculaties	
1. Oktober	Renovatieplan sportpark Esserberg
2. December	P+R Haren
3. December	Beter Benutten - Fietsparkeren
4. December	Krediet sanering riolering 2013

Geconstateerde onrechtmatigheden en voortgang IC-plan

Onrechtmatigheden

Onze Interne Auditors voeren jaarlijks verschillende onderzoeken uit. De accountant heeft in zijn controle op de jaarrekening ook over de Interne Audit Functie (IAF) een aantal opmerkingen gemaakt en het is dus van groot belang dat we, meer nog dan in andere jaren, de controle aanpak afstemmen met de accountant. Er zijn dit jaar al diverse gegevens gerichte interne controles uitgevoerd. De precieze afstemming met de accountant ronden we in september af. We merken daarbij wel op dat hier om deelonderzoeken en dus deelwaarnemingen gaat en dat met deze onderzoeken niet het geheel van aanbevelingen van de accountant is afgedekt.

Voortgang Interne Controle plan

Momenteel loopt er een doorontwikkelingstraject bij de afdeling Auditing dit mede naar aanleiding van de bevindingen van PwC. Onder externe begeleiding wordt gewerkt aan een doorontwikkeling van onder andere de auditaanpak (van gegevensgericht naar proces- en risicogericht), de werkprogramma's per proces, de vastlegging en een gemeentebrede rapportage van de bevindingen en aanbevelingen. In het kader van de doorontwikkeling is ook de opzet van het IC-plan aangepast. Het Controleplan (voorheen IC-plan) zal door het college worden vastgesteld en vervolgens ter kennisneming aan de raad worden aangeboden. Ondertussen zijn er werksessies per proces georganiseerd waarbij samen met de procesbetrokkenen inzicht is verkregen in de procesrisico's en beheersmaatregelen. Daarnaast zijn reeds financiële rechtmatigheidscontroles opgestart. We stemmen aanpak en inhoud af met de accountant, zodat die er gebruik van kan maken bij tussentijdse controles en bij de controle op de jaarrekening. Bij de uitvoering en vastlegging van deze controles is rekening gehouden met de opmerkingen van PwC over 2016. Een belangrijke voorwaarde om volledig procesgericht te kunnen controleren is dat we kunnen steunen op de algemene beheersmaatregelen in de automatiseringsomgeving. Dit is per heden nog niet het geval waardoor we ook aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden moeten uitvoeren. PwC toetst periodiek de status van de beheersmaatregelen in de automatiseringsomgeving en maakt met de afdeling I&A afspraken over de voortgang.

Bij het opstellen van het nog vast te stellen Controleplan en uit de bevindingen van de accountant is al wel gebleken dat er vanaf 2017 extra processen door Auditing moeten worden gecontroleerd, waaronder de grondexploitatie en diverse overige opbrengsten. Daarnaast zal Auditing nu ook gedurende het jaar en per balansdatum extra controles m.b.t. de getrouwheid verrichten.

Voortgang van onderzoeken doeltreffendheid en doelmatigheid

Uitvoering SW

De versterking van de sturing en de bedrijfsvoering SW in het kader van rapport Dwarskijker kent twee fasen: 1. Realisatie van randvoorwaarden in sturing, organisatie en ondersteuning en 2. Nadere verkenning en realisatie verbeterpotentieel. Inmiddels is een aantal randvoorwaardelijke organisatorische veranderingen doorgevoerd waaronder de verplaatsing van de afdelingen Personeelszaken en Maatschappelijke Participatie. Daarmee is fase 1 van Dwarskijker afgerond nadat de medezeggenschap positief heeft geadviseerd over de wijzigingen.

Fase 2 omvat met name een nadere verkenning van maatregelen die het verbeterpotentieel betreft, inclusief financiële, politieke of personele consequenties; de versterking van de financiële sturing en risicobeheersing en organisatie van de ondersteunende functies (administratie, financiën, HRM, Inkoop, facilitair, huisvesting). Met betrekking tot de financiële sturing en risicobeheersing zijn inmiddels goede vorderingen gemaakt: er is meer grip op de dagelijkse bedrijfsvoering en meer inzicht ontstaan. De opzet voor een overall Iederz begroting is akkoord. De financiële vertaling naar de toekomst (meerjarenbegroting) vindt plaats conform huidige beleidslijnen: uitstroom SW en de komst van nieuwe doelgroepen. Dit wordt meegenomen bij de actualisatie (MJB) begroting 2018-2021. De bouwstenen

voor de financiële vertaling zijn gereed. Daarnaast worden diverse maatregelen met betrekking tot opbrengstverhoging/kostenverlaging van beschut werk (productie, facilitair, inkoop) verkend en uitgewerkt waarbij de nadruk ligt op maatregelen aan de kostenkant en niet op maatregelen die de productiviteit c.q. omzet kunnen verhogen. Zo is in het kader van het herzien van tarieven voor buitengemeenten gekeken welke tarieven elders worden gehanteerd en hoe deze zijn opgebouwd. Vooralsnog zullen in het najaar gesprekken met gemeenten hierover gevoerd worden. Met betrekking tot de detacheringstarieven is de stand van zaken dat er inmiddels een stuk is opgesteld waarin de (complexe) problematiek is uitgewerkt en inzichtelijk is gemaakt wat de knelpunten zijn en waar deze met name liggen. Huisvesting: momenteel wordt onderzocht of herhuisvesting op één (andere) locatie haalbaar is en eventueel besparingen kan opleveren, zowel qua huisvestingslasten als qua bedrijfsvoering. Een Programma van Eisen voor de (her)huisvesting van Lederz is inmiddels opgesteld. De werkgroep Verbetermaatregelen HRM heeft zich beziggehouden met de analyse maatregelen met betrekking tot de aanpak van het ziekteverzuim en met de analyse van (positieve) afwijkingen van de cao en de voorbereiding voor de aanpassing van het personeelsbeleid. De vertaling van het mogelijke financiële effect hiervan in de meerjarenbegroting kan pas plaatsvinden nadat besloten is waarop wordt ingezet. De uitvoering van fase 2 ligt daarmee goed op schema. Alle relevante voorgestelde maatregelen zijn opgepakt en worden nader onderzocht of bevinden zich in de afrondende fase. Dit houdt in dat aan het eind van het jaar alles uitgewerkt is en er goed inzicht bestaat in de achterliggende materie. Verschillende onderwerpen zullen dan ter besluitvorming zijn of worden voorgelegd. Niet alles zal dan zijn uitgevoerd, maar hiervoor is in de planvorming ook aanzienlijk meer tijd ingeruimd (2018 – 2020). De aanpassingen van de organisatiestructuur (mogelijk vervolg reorganisatie) nemen echter wel meer tijd in beslag en lopen daarmee enigszins achter op de planning.

Maatschappelijke kosten en baten analyse

Het onderzoek Maatschappelijke kosten en baten analyse (MKBA) is afgerond. In het najaar 2016 is het rapport opgeleverd. In dit rapport zijn aanbevelingen geformuleerd om de effectiviteit van subsidies te vergroten. Naar aanleiding daarvan is in 2017 het vervolgtraject 'innovatie in opdrachtgeverschap' gestart om de effectiviteit van de subsidieverlening te vergroten. Hiervoor zijn een aantal activiteiten ontplooid:

- Programma's van eisen voor 2018 vanuit behoefte van de burgers en de maatschappelijke effecten die we willen bereiken
- Effectensessies met instellingen om hen in deze nieuwe denk- en werkwijze mee te nemen
- Herijken van datgene wat we beleidsmatig al doen in de Stad
- Strikter toekennen van subsidies (dekking van noodzakelijke kosten)

Update van risico's en ontwikkelingen

Een actueel overzicht van risico's en ontwikkelingen wordt opgenomen in de begroting 2018.

HOOFDSTUK 3: OVERIGE AANDACHTSPUNTEN

Aanbevelingen rekenkamercommissie

Energiebeleid

Op 27 mei 2015 heeft uw raad besloten om de aanbevelingen uit het rapport 'Groningen energieneutraal in 2035!' van de Rekenkamercommissie over te nemen en ons te verzoeken invulling te geven aan deze aanbevelingen.

Deze aanbevelingen zijn:

1. Stel duurzaamheid en energie centraal in een strategische visie op de toekomst van Groningen;
2. Realiseer een energie neutrale gemeente door opgaven gestuurd te werken. Stel de inhoudelijke opgaven centraal en creëer synergie door de inzet van mensen, taken en middelen zoveel mogelijk te koppelen aan meerdere doelen;
3. Pas goed portfoliomanagement toe. Zorg er zo voor dat Groningen systematisch toewerkt naar strategische doelen en dat voortgang, resultaten en doelmatigheid van projecten consequent gemonitord worden;
4. Bouw duurzame en slagvaardige publiek-private samenwerking op. Maak in de komende periode een slag van 'samen netwerken' naar 'samen bouwen' en het realiseren van concrete resultaten.

Update VGR 2017-II:

- Tussen najaar 2016 en zomer 2017 zijn vijf versnellingstafels opgestart, rond de thema's warmtepompen, groene gevels, groen gas/biomassa, communicatie/koplopers, duurzame evenementen.
- Het aantal bedrijven en instellingen dat meedoet in de energiemonitor is van 20 in 2016 gegroeid naar 39 medio 2017. Dit is in juli gepresenteerd tijdens het jaarlijkse Transfuture festival. Ook de vier grote bedrijvenverenigingen zijn toegetreden tot deze samenwerking.
- De energiemonitor is geüpdatet met de landelijke trends en met de prestaties en plannen van de inmiddels 39 actoren.
- Het aandeel hernieuwbare energie is gestegen naar 4,5% en de prognose voor 2020, gebaseerd op 39 actoren is bijgesteld naar 8,1%.
- Sinds najaar 2016 zijn verschillende uitwerkingsplannen gemaakt: een warmteplan 2.0 ("Groningen aardgas-vrij 2035"), een visie op opschaling van zonne-energie ("De Zonnewijzer"), er is een beleidskader voor windenergie opgesteld, er is gestart met wijkwijze plannen voor duurzame warmte (met name in Paddepoel), en er is een energiebesparingsplan voor bedrijven opgesteld, evenals een evaluatie van de GRESCO.
- De energiebesparingsaanpak "Groningen woont slim" is versneld, mede dankzij de subsidieregeling. De doelstelling van het plan zoals opgesteld in mei 2016 is om in geheel 2017 circa 780 duizend euro om te zetten bij particulieren. Naar verwachting gaan we dit overschrijden.
- Er is een start gemaakt met de aanleg van het warmtenet in Groningen-noordwest. De start van de geothermieboring wordt nog steeds eind 2017 of begin 2018 voorzien. Dit is nog wel mede afhankelijk van een te verkrijgen winningsvergunning. Warmtelevering via het warmtenet zal in de beginfase tijdelijk worden verzorgd door een warmte-kracht-centrale.
- De gemeente heeft ter gelegenheid van de Tweede Kamerverkiezingen samen met de provincie een lobby-actie gestart via landelijke dagbladen. Dit is aangevuld met de aanbieding van het zogenoemde "Gronings bod" aan Haagse politici.

Armoedebeleid

Naar aanleiding van het rapport en de aanbevelingen van de Rekenkamercommissie zijn we een proces gestart om meer focus aan te brengen in het armoedebeleid. Binnen het kader van Perspectief,

actieplan tegen de armoede 2015-2018 hebben we het doel, de doelgroep en beoogde maatschappelijke effecten van het beleid scherper hebben geformuleerd.

In het verlengde van het formuleren van doelen en maatschappelijke effecten hebben we ook de eerste stappen gezet in het verbeteren van de monitoring. We hebben de bestaande armoedemonitor uitgebreid met informatie uit de monitor Leefbaarheid en Veiligheid. Op deze manier zijn we in staat om meer zicht te krijgen op manier waarop minima hun eigen situatie ervaren en de mate waarin zij naar eigen zeggen deelnemen aan de samenleving. Om de doelgroep minima scherper in beeld te krijgen hebben we een opdracht verstrekt aan het UDC (samenwerking gemeente-CBS) om op basis van inkomensgegevens een analyse uit te voeren op de situatie van minima in de stad.

Passend onderwijs

De aansluiting van onderwijs-jeugdhulp is steeds beter ingebed in het (lokaal) sociaal domein. Het is één van de belangrijke taken van WIJ-Groningen. Een belangrijk onderdeel van de beweging *Positief opgroeien* en sluit naadloos aan bij onze inspanningen in RMC verband om een sluitende aanpak en vangnet voor (kwetsbare) jongeren te ontwikkelen. Conform de aanbevelingen uit het rekenkamer rapport richten we ons vooral op preventie en het versterken van de aansluitend- jeugdhulp, op stedelijk-, wijk- en schoolniveau. We ontwikkelen (preventieve) ondersteuning in het onderwijs. Het stedelijk VO-WIJ-team, onderdeel van WIJ-Groningen, biedt ondersteuning in het voorgezet (speciaal) onderwijs en het praktijkonderwijs. De ondersteuning in het MBO ontwikkelen we in provinciaal verband. In 2018 willen we deze vorm van ondersteuning bieden op alle MBO scholen in de provincie Groningen. Door ondersteuning in het onderwijs te bieden kunnen we vanuit WIJ-Groningen in samenwerking met het onderwijs, Leerplicht en de jeugdarts vroegtijdig ondersteuning bieden waardoor we problemen van jeugdigen tijdig signaleren en snel op kunnen pakken. Dit voorkomt een toename van de problematiek en zorgt op termijn voor een afname van de vraag naar (specialistische) jeugdhulp. Het verkleint ook de risico's op schoolverzuim en vroegtijdig schoolverlaten zonder startkwalificatie. Monitoren van de resultaten doen we middels bestaande en nog te ontwikkelen monitors, die we vervolgens nog beter met elkaar gaan verbinden.

Aanbevelingen van de accountant

Inleiding

Afspraak met uw raad is dat wij bij elke VGR rapporteren over (afwijkingen op) de follow up van de accountantsaanbevelingen. Op 14 juli jl. bracht PwC het definitieve accountantsverslag uit bij de gemeenterekening 2016. Omdat de accountantsbevindingen dit jaar stevig zijn en het daarom zorgvuldigheid en daarmee tijd kost deze in samenhang in een aanpak uit te werken, hebben we er voor gekozen om niet al in deze VGR-II op de afzonderlijke bevindingen in te gaan maar op hoofdlijnen op proces en de doelstellingen van het verbeterprogramma.

Wijze van rapporteren

We hebben toegezegd u te informeren over deze aanpak en de voortgang hiervan via het audit committee. Eind september zullen wij de aanpak (het verbeterprogramma) presenteren. Eind oktober/november zal deze input geven voor een gezamenlijke (met de accountant) startnotitie voor de jaarrekening 2017 (conform contract) met daarin de belangrijkste accenten voor de controle. Alle aanbevelingen van de accountant zoals opgenomen in het accountantsverslag en de tussentijdse bevindingen, zullen wij alloceren.

Vanaf VGR 2018-II willen wij de follow up van de accountantsbevindingen weer laten aansluiten bij de reguliere P&C-cyclus.

Accountantsverslag 2016

In onze collegereactie op het concept accountantsverslag (28 juni 2017) hebben we de bevindingen en het belang van de aanbevelingen onderkend. We delen de constatering dat er verbeteringen nodig zijn op financieel administratief gebied, kennis van de BBV in onze organisatie en de kwetsbaarheid op specialistische terreinen. Ook is meer scherpheid nodig in de verantwoordelijkheden ten aanzien van het jaarrekeningproces en de 'checks en balances' op de financiële verwerking in bredere zin.

Verbeterprogramma

We pakken de verbeteringen in onze administratieve inrichting en beheersing inclusief de ontwikkeling van onze interne auditfunctie programmatisch aan. Het programma is gericht op de korte termijn en de middellange termijn en heeft de volgende doelen:

- Het verkrijgen van een goedkeurende accountantsverklaring of verklaring met beperking (geen afkeurende verklaring);
- Zichtbare en structurele verbetering in onze administratieve organisatie en interne beheersing, inclusief algemene IT-beheersing.

Omvang verbeteropgave

De verbeteropgave vraagt zowel inzet binnen de financiële functie als in het primaire proces. Aspecten van de verbeteropgave op korte termijn zijn onder meer het voldoen aan de BBV op diverse posten van de jaarrekening, het doorvoeren van de splitsingen in grondexploitaties en investeringsprojecten inclusief verwerking van eigen bijdragen in de projecten van Stadsontwikkeling, onderzoek en verwerking van erfpachten, het borgen van de volledigheid van onze opbrengsten en verbeteren van de informatievoorziening in ons inkoop- en aanbestedingsproces.

Deze verbeteringen moeten plaatsvinden in een kort tijdsbestek om voor de jaarrekening 2017 effectieve resultaten te behalen. Omdat het programma veelomvattend is en naast alle andere opgaven plaatsvindt - zoals begroting, voorbereiding van de herindeling, outsourcing ICT e.d. - zullen we goed moeten prioriteren.

Voortgang informeren

Wij zullen het auditcommittee en uw raad periodiek over de opzet van het programma (sept./okt.) en de voortgang (vanaf dec.) informeren.

Aanbevelingen ombudsman

Reacties op de aanbevelingen en toezeggingen van de Ombudsman over het eerste halfjaar 2017.

VTH

Klacht: Aan het einde van het jaar 2016 kwamen enkele klachten binnen over complexe trajecten bij Bouw- en Woningtoezicht. De complexiteit wordt veroorzaakt doordat verschillende procedures naast elkaar en door elkaar heen lopen.

Aanbeveling: Bij samenloop van complexe aanvragen of bij samenloop van procedures met betrekking tot een vergunningverlening te zorgen voor een gecoördineerde aanpak, waarbij betrokkenen te maken hebben met één contactpersoon.

Status: Afgehandeld.

Klacht: Klacht over de behandeling van de omgevingsaanvraag voor het kappen van een boom op het perceel van de burens, deze klacht is gegrond maar gecorrigeerd verklaard door de Ombudsman.

Aanbeveling/Constatering: Geen sprake van goede voorbereiding.

Status: Afgehandeld.

Stadsontwikkeling

Toegevingen:

- *Dossiernummer 17.01.006:* De gemeente laat weten dat er m.b.t. de advisering over bouwplannen en uitleg van adviezen inmiddels een zogenaamde Kiosk is ingericht. Doel is om integraal en sneller te adviseren zodat er in kortere tijd goede besluiten kunnen worden genomen.

De gemeente is bereid de kosten voor het aanpassen van de ontwerptekening te vergoeden en zal daarover contact met de vrouw opnemen.

- *Dossiernummer 17.1.016:* De gemeente zegt toe dat de 'oude' lantaarnpalen er voor de zomer zullen staan.

- *Dossiernummer 17.1.021:* De gemeente gaat bij de behandeling van aanvragen om een omgevingsvergunning voor een kapactiviteit bij een boom op of nabij de erfgrans structureel gebruik maken van de gemeentelijke basiskaart c.q. gegevens.

De gemeente zegt toe in het vervolg in de bewonersbrief een locatiebeschrijving van een te kappen boom op te nemen (bewonersbrief is inmiddels aangepast).

- *Dossiernummer 17.1.023:* De gemeente handhaaft de gehandicaptenparkeerplaats voor het huis van de verzoeker.

Stadstoezicht

Klacht: Parkeerprobleem invalideplek.

Aanbeveling: Onderzoeken naar mogelijkheid tot het creëren van een extra invalideplek ter hoogte van de Aldi aan het Hoornsediep.

Status: De beoordeling loopt nog. Er zijn mogelijkheden, maar hier zijn kosten aan verbonden.

Stadsbeheer

Constatie: Het woord 'object' op het bomenbeoordelingsformulier (bij aanvraag kapvergunning) te vervangen door 'woning'. (16.1.139)

Aanbeveling: We nemen de aanpassing mee in de beleidsregels die per 1 september 2017 van kracht worden. We gaan "gebouw" gebruiken in plaats van "object"

Status: Afgehandeld.

Klacht: Meldingen openbare ruimte die intern worden aangemaakt.

Aanbeveling: Ervoor zorg te dragen dat een melding concreet is qua plaatsaanduiding, zodat in toekomstige gevallen het bedoelde afval wordt opgeruimd.

Status: De behandeling van deze klacht loopt nog.

Toegevingen:

- *Dossiernummer 17.1.011:* De gemeente zal bespreken hoe de vervanging bij ziekte van medewerkers van Stadsbeheer beter geregeld kan worden, waardoor een klacht niet meer voor een melding wordt aangezien.

- *Dossiernummer 17.1.029:* Zonder onderhoudskosten kan verzoekster het graf voor 10 jaar opnieuw inhuren.

DMO

Aanbeveling: Als erin de ogen (van medewerkers) van het WIJ-team/de gemeente sprake is van (herhaald) onacceptabel gedrag geeft de Ombudsman de gemeente in overweging om dit goed te registreren. Ook van de waarschuwingen die naar aanleiding van dat gedrag zijn uitgegaan. Zo kan een dossier worden opgebouwd dat de basis kan zijn van de afweging om eventueel een maatregel op te leggen. En kan naderhand getoetst worden of het besluit zorgvuldig tot stand is gekomen.

Status: We ontwikkelen een formulier waarmee we de registratie kunnen vastleggen. We verwachten dit in oktober 2017 in gebruik te kunnen nemen.

Toezeggingen Wij-teams:

- *Dossiernummer 17.1.007:* Met het WIJ-team worden verbeteringen in gang gezet om voor toekomstige gevallen te voorkomen dat geen rekening wordt gehouden met de aandoening van verzoekers en dat er geen antwoord wordt gegeven bij vragen om onafhankelijke cliëntondersteuning.

- *Dossiernummer 17.1.058:* Het Wij-team zegt toe de situatie van de moeder en zoon in samenhang te beoordelen.

- *Dossiernummer 17.1.036:* De gemeente zegt verzoekster toe dat ze niet meer met haar oorspronkelijk contactpersoon te maken krijgt.

GGD

Geen aanbevelingen ontvangen van de Ombudsman.

Publieke Dienstverlening

Geen aanbevelingen ontvangen van de Ombudsman.

WIMP

Geen aanbevelingen ontvangen van de Ombudsman.

Toezeggingen:

- *Dossiernummer 17.1.012:* De gemeente overweegt om het aanvraagformulier voor bijzondere bijstand aan te passen. In die zin dat er wordt gevraagd naar bijzondere omstandigheden.

Personeel

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de begrote formatie en het bijbehorende begrotingsbedrag, afgezet tegen de geprognosticeerde gemiddelde bezetting en de verwachte personele lasten voor 2017. De prognose voor 2017 is gebaseerd op de realisatie tot en met 30 juni 2017. Het betreft hier uitsluitend het ambtelijk personeel dat in vaste of tijdelijke dienst is, inclusief de begroting en verwachte realisatie van het programma "Van werk naar werk" en exclusief het bestuur, de raad, externe inhuur en WSW-personeel.

(Bedragen x 1.000 Euro)	Actuele begroting 2017		Prognose 2017		Verschil actuele begroting en prognose 2017	
	fte	Euro	fte	Euro	fte	Euro
Personeel vast en tijdelijk	2.970	200.318.	2.771	197.890	199	2.428

Verschil actuele begroting en prognose 2017.

In de actuele begroting en in de prognose 2017 zijn alle op dit moment bekende effecten op de salarissen en sociale lasten verwerkt. Hierbij is de overeengekomen loonsverhoging van 1% van de CAO per 1 augustus 2017 en de verhoging van het IKB met 0,5 % per december 2017 mee genomen.

Het verschil tussen de actuele begroting en de prognose 2017 bestaat uit de vacatureruimte. Deze kan gebruikt worden ter dekking van een deel van de externe inhuur.

Verzuim

Het verzuimcijfer in het eerste half jaar is 5,8 % (voortschrijdend jaargemiddelde). Dit is hoger dan het streefcijfer uit de begroting van 2017 namelijk 5,6 %, maar een daling ten opzichte van de VGR-I (6,8%) De eerdere interventies en de gesprekken die wij voeren vanaf drie maanden ziekte lijken hierbij hun vruchten af te werpen, waardoor het ziekteverzuim daalt.

Wij hebben begin van het jaar een conversie uitgevoerd van het oude naar het nieuwe registratiesysteem. Wij denken dat wij daarom nu een goed beeld hebben van de verzuimcijfers. We zijn gestart met de introductie van een nieuwe aanpak van verzuim begeleiding. De methodiek oplossingsgericht verzuimmanagement wordt bij twee directies als pilot toegepast. Kern van deze methodiek is inzet op 'werk' als helende aanpak van ziekte. Tevens wordt er gemeente breed gewerkt met een verzuimcoach. Leidinggevenden zijn hierin in het laatste kwartaal van 2016 en het eerst kwartaal van 2017 getraind.

Programma Mobiliteit/Van Werk naar Werk

In 2016 is ingezet op vernieuwing van het mobiliteitsbeleid, met als doel het vergroten van de persoonlijke ontwikkeling/inzetbaarheid van medewerkers en de bewegingen rondom in-, door- en uitstroom. Daarmee vergroten we de flexibiliteit en toekomstbestendigheid van organisatie én medewerkers.

Eind 2016 is de notitie 'Kansen voor Beweging' vastgesteld. Hierin zijn voorstellen gedaan om de mobiliteit te vergroten, zoals bijvoorbeeld de invoering van een klussenbank/ virtuele marktplaats, een verbreding van de mobiliteitspool en meer gestuurde mobiliteit. De eerst klussen zijn inmiddels via de klussenbank vervuld. In maart 2017 heeft de OR positief geadviseerd en in 2017 wordt de notitie stapsgewijs uitgevoerd.

In de eerste helft van 2017 zijn er 9 herplaatsers uitgestroomd; 8 wegens plaatsing op een structurele functie en 1 medewerker is uit dienst gegaan. Halverwege 2017 zijn er nog 28 herplaatsers die bemiddeld worden door het programma van Werk naar Werk. Er oriënteerden zich ca 250 medewerkers via het programma op een andere baan.

Externe inhuur

In de begroting 2017 is voor 12,1 miljoen gereserveerd als budget voor externe inhuur. Daarnaast wordt een deel van de vrije formatieruimte gebruikt voor externe inhuur in plaats van het in dienst nemen van medewerkers. De realisatie in het eerste half jaar bedraagt 16,1 miljoen. Zoals het er nu uitziet leidt de prognose er toe dat het totaal bedrag aan externe inhuur uit zal komen op 34,7 miljoen euro. Dit geeft een inleenpercentage van 14,9 % (totale inleenkosten / totale personeelskosten incl. inleen).

De realisatie van reguliere externe inhuur is 9,9 % (23,1 miljoen euro). Dit is inhuur voor specialismen die we niet binnen onze eigen organisatie voorhanden hebben. De extra inhuur bedraagt 5,0 % (11,6 miljoen euro). De organisatie is momenteel volop in beweging. Dit is zichtbaar in het percentage extra externe inhuur. We werken vanuit het principe dat werk dat structureel is ook structureel wordt ingevuld, tenzij onderdelen voor een reorganisatie of outsourcing staan. In die gevallen huren we in, zodat we boventaligheid voorkomen en we flexibel om kunnen gaan met veranderingen.

De oorzaken voor deze grote externe inhuur komen met name doordat:

- We een aantal onderdelen buiten de gemeente (ICT, belastingen) plaatsen. Vacatureruimte binnen deze onderdelen vullen we op met tijdelijke inhuur;
- We de groei van de WIJ-organisatie opvangen met externe inhuur;
- Bij de directie Maatschappelijke Ontwikkeling externe inhuur gebruikt wordt om flexibel in te kunnen spelen op de nieuwe taken;
- Bij Stadsontwikkeling we onze flexibele schil gebruiken om adequaat te kunnen reageren op een toenemende vraag aan capaciteit. Door het onvoorspelbare verloop van het economische herstel

komt de vraag schoksgewijs los. Hierdoor is vooraf niet altijd exact in te schatten hoeveel extra capaciteit nodig is. Dit is mede afhankelijk is van het wel/niet doorgaan van grote investeringsprojecten.

Eerder gedane toezeggingen

Treasury

Bij de behandeling van het Treasury Statuut 2014 - 2015 is de limiet voor nieuw aan te trekken langlopende leningen vervallen. Daarbij is toegezegd de Raad tijdig en beter te informeren, door gedetailleerde informatie over de verwachte omvang van nieuw aan te trekken leningen en de werkelijk aangetrokken leningen, op te nemen in de reguliere planning en control documenten.

De financieringsbehoefte is voor 2017 begroot op gemiddeld 164 miljoen euro. We verwachten in deze VGR een financieringsbehoefte van gemiddeld 148 miljoen euro. Hiervan financieren we naar verwachting 61 miljoen euro met nieuwe consolidatieleningen en 87 miljoen euro met kort geld (korte mismatch benutting). Het volgende overzicht geeft inzicht in de omvang van de lange vermogenspositie:

	Begroting 2017	VGR 2017-II
Financieringsbehoefte lang		
Investerings voorgaande jaren	1.060	1.098
Investerings 2017	59	27
Te financieren (1)	1.119	1.125
<u>Financieringsmiddelen lang</u>		
Portefeuille langlopende leningen	740	768
Reserves en voorzieningen	215	209
Beschikbare financiering (2)	955	977
Saldo financiering lang (1-2)	164	148
Nieuwe langlopende leningen	164	61
Korte mismatchfinanciering	-	87

Ten opzichte van de begroting hebben we 6 miljoen euro meer nodig voor de financiering van de investeringen. Een verschil van 9 miljoen euro ten opzichte van VGR 2017-I.

Er zijn twee grote mutaties ten opzichte van de begroting. De bovenwijkse voorzieningen uit Meerstad zijn aan de Investerings voorgaande jaren toegevoegd. De verwerking van het rekeningresultaat 2016 leverde per saldo een lagere stand van de reserves op.

In het eerste halfjaar werd 42 miljoen* euro geïnvesteerd. Naar verwachting 87 miljoen euro van de lange vermogensbehoefte wordt gefinancierd met kort vermogen. Dit verklaart grotendeels het verschil van 103 miljoen euro tussen de begrote omvang nieuwe leningen en de verwachte realisatie.

* Deze 42 miljoen euro is een absoluut totaal bedrag. De 27 miljoen euro investeringen in de tabel betreft een gemiddelde saldo.

HOOFDSTUK 4: BEZUINIGINGEN

In de begroting 2017 zijn dekkingsbronnen opgenomen van 59,4 miljoen euro. Daarvan is 57,1 miljoen euro gerealiseerd. In de loop van 2017 verwachten wij nog een aanvullende realisatie van 1,5 miljoen euro. Per saldo prognosticeren wij hierdoor een nadelig resultaat van 805 duizend euro en is als volgt te specificeren.

Dekkingsbronnen begroting 2017 totaal	Opgave 2017	Realisatie	Prognose realisatie	Prognose afwijking VGR-I	Prognose afwijking VGR-II	Vershil VGR-II vs VGR-I
Dekkingsbronnen 2014-2017:						
Bezuiniging op de organisatie	12.913	11.572	1.456	239	115	-124
Diversen	1.700	1.700	-	-	-	-
Dekkingsbronnen 2015-2018:						
Verhogen dekkingsgraad tarieven	250	125	-	-125	-125	-
Diversen	11.200	11.200	-	-	-	-
Dekkingsbronnen 2016-2019:						
Vastgoed	2.000	1.205	-	-500	-795	-295
Diversen	10.323	10.323	-	-	-	-
Dekkingsbronnen 2017-2020:						
Diversen	21.027	21.027	-	-	-	-
Totaal	59.413	57.152	1.456	-386	-805	-419

Hierna worden de afwijkingen op de diverse onderdelen nader gespecificeerd en toegelicht.

Dekkingsbronnen 2014-2017	Opgave 2017	Realisatie	Prognose realisatie	Prognose afwijking VGR-I	Prognose afwijking VGR-II	Vershil VGR-II vs VGR-I
Vrijval bijdrage aan reserve BCF	1.200	1.200		-	-	-
Mismatchvoordeel	500	500		-	-	-
Bezuiniging op de organisatie	12.913	11.572	1.456	239	115	-124
Totaal	14.613	13.272	1.456	239	115	-124

Prognose bezuiniging op de organisatie (V 115 duizend euro)

Wij verwachten de bezuinigingen op de organisatie dit jaar te realiseren.

Dekkingsbronnen 2015-2018	Opgave 2017	Realisatie	Prognose realisatie	Prognose afwijking VGR-II	Prognose afwijking VGR-I	Vershil VGR-II vs VGR-I
Vrijval P-budget/omzetting iederz tekort	5.000	5.000		-	-	-
Uitstel vervanging Herewegviaduct	1.200	1.200		-	-	-
Verhoging dekkingsgraad tarieven	250	125		-125	-125	-
Outsourcing ICT	5.000	5.000		-	-	-
Totaal	11.450	11.325	-	-125	-125	-

Prognose verhoging dekkingsgraad tarieven (N 125 duizend euro)

In de begroting staat als dekkingsbron een bedrag van 90 duizend euro genoemd. Dit bedrag moet worden verhoogd naar 250 duizend euro omdat het verschil ad 160 duizend euro nog niet structureel is gerealiseerd maar incidenteel. Van de oorspronkelijke taakstelling moet 125 duizend euro nog door de cultuursector worden gerealiseerd. Concrete invulling wordt dit jaar niet verwacht.

Dekkingsbronnen 2016-2019	Opgave 2017	Realisatie	Prognose realisatie	Prognose afwijking VGR-II	Prognose afwijking VGR-I	Vershil VGR-II vs VGR-I
Rechtmatigheid	1.000	1.000		-	-	-
Onderwijsachterstandenbeleid	100	100		-	-	-
Plankosten	500	500		-	-	-
Autobereikbaarheid	1.000	1.000		-	-	-
Parkeervergunning	150	150		-	-	-
ISV	1.000	1.000		-	-	-
Belastingkantoor	750	750		-	-	-
MKBA subsidies	2.000	2.000		-	-	-
Vrijval RSP-middelen	2.000	2.000		-	-	-
Vrijval areaaluitbreiding	323	323		-	-	-
Vrijval frictiebudget	1.500	1.500		-	-	-
Vastgoed	2.000	1.205		-795	-500	-295
Totaal	12.323	11.528	-	-795	-500	-295

Prognose taakstelling vastgoed (N 795 duizend euro)

In de begroting is een bezuinigingstaakstelling op vastgoed opgenomen van 2 miljoen euro. Voor de korte termijn zal de reële doorlooptijd die nodig is om genomen maatregelen effect te laten krijgen naar verwachting leiden tot een lagere bezuiniging. Wij gaan in deze voortgangsrapportage voor 2017 uit van een nadelig resultaat van 795 duizend euro.

Dekkingsbronnen 2017-2020	Opgave 2017	Realisatie	Prognose realisatie	Prognose afwijking VGR-II	Prognose afwijking VGR-I	Vershil VGR-II vs VGR-I
Aanvullende subsidie Europapark	6.200	6.200		-	-	-
Vrijval voeding fonds bodemsanering	258	258		-	-	-
Knelpunten tlv weerstandsvermogen	9.383	9.383		-	-	-
Vrijval areaaluitbreiding	986	986		-	-	-
Investeringsruimte verkeer	400	400		-	-	-
Opbrengst ruil incidenteel/structureel	3.700	3.700		-	-	-
Herfinanciering gemeentefinanciering	100	100		-	-	-
Totaal	21.027	21.027	-	-	-	-